

С. Г. Вонсович

ПРАКТИЧНА ПОЛІТОЛОГІЯ

Методичні рекомендації

**м. Кам'янець – Подільський
2026**

УДК 32.01-027.22 (075.8)
ББК 66.0973

Рекомендовано до друку Вченою радою
Кам'янець - Подільського національного університету імені Івана Огієнка
(протокол № 3 від 26.03.2026р.)

Рецензенти:

І.О. Кучинська - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Т. В. Грубі - кандидат соціологічних наук, доцент, в.о. завідувач кафедри політології Кам'янець - Подільського національного університету імені Івана Огієнка

С.О. Божко - кандидат політичних наук, старший науковий співробітник Національного заповідника «Софія Київська» м. Київ

Вонсович С. **Практична політологія: методичні рекомендації** [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2026. 110с.

Методичні рекомендації для проведення практичних занять із курсу «Практична політологія» підготовлено відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю С2 «Політологія» галузі знань «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Їхньою метою є сприяння здобувачам освіти у формуванні практичних умінь і навичок аналізу політичних процесів та застосування теоретичних знань у практичній діяльності.

Актуальність рекомендацій зумовлена зростанням ролі прикладних аспектів політичної науки та потребою розвитку аналітичних компетентностей майбутніх політологів. Видання адресоване здобувачам першого (бакалаврського) рівня спеціальності С2 «Політологія» та викладачам закладів вищої освіти.

З М І С Т

Передмова	4
Теми практичних занять (питання для обговорення, теми доповідей (орієнтовні), питання для самоперевірки, домашній практикум, методичні рекомендації, рекомендована література).....	6
Форми контролю і методи оцінювання (Критерії оцінювання результатів навчання).....	88
Рейтингова оцінка з кредитного модуля.....	97
Умови визначення успішного засвоєння освітнього компоненту «Практична політологія».....	98
Інструменти, обладнання та програмне забезпечення використання яких передбачає навчальна дисципліна.....	100
Тестові завдання для контролю.....	101
Глосарій.....	107

ПЕРЕДМОВА

Навчальна дисципліна «Практична політологія» формує у здобувачів вищої освіти здатність застосовувати теоретичний інструментарій політичної науки до аналізу реальних політичних процесів, інститутів і акторів. На відміну від суто теоретичних курсів, ця дисципліна орієнтована на вироблення операційних компетентностей: уміння ідентифікувати політичну ситуацію, оцінювати розстановку сил, прогнозувати поведінку суб'єктів та обґрунтовувати управлінські рішення в умовах невизначеності.

Сучасна політична практика є складним і суперечливим полем взаємодії державних інститутів, партійно-політичних структур, груп інтересів, медіасистеми та громадянського суспільства. Фахівець-політолог, який не володіє прикладними методами аналізу цього поля, залишається в межах академічного дискурсу і виявляється непідготовленим до вирішення конкретних завдань у сфері публічної політики, стратегічних комунікацій, виборчого менеджменту чи аналітичного супроводу прийняття рішень. Саме тому практична підготовка є не доповненням до теорії, а її необхідним продовженням і перевіркою.

Пропоновані методичні рекомендації охоплюють увесь цикл навчальної роботи з дисципліни. Теми практичних занять структуровані таким чином, щоб забезпечити послідовний перехід від засвоєння базових категорій прикладної політології до розгляду конкретних технологій: від аналізу структури владних відносин і механізмів легітимації до інструментів політичного маркетингу, іміджології та технологій лобіювання. Кожне заняття побудоване як аналітична процедура: Здобувач вищої освіти отримує не готові відповіді, а набір питань для обговорення, тем для доповідей, завдань для самоперевірки та домашнього практикуму, що спонукають до самостійного дослідницького пошуку.

Система оцінювання, представлена у виданні, відображає логіку компетентнісного підходу. Диференційовані критерії для практичних занять, модульних контрольних робіт, самостійної роботи та екзамену дозволяють

фіксувати навчальний прогрес здобувача на різних рівнях: від відтворення понятійного апарату до самостійного аналізу й аргументованого судження. Рейтингова система оцінювання забезпечує прозорість накопичення балів упродовж кредитного модуля і стимулює рівномірну навчальну активність протягом семестру.

Тестові завдання для контролю та глосарій є допоміжними інструментами систематизації знань. Глосарій фіксує операціональні визначення ключових понять – таких, як політична технологія, група тиску, електоральна стратегія, публічна дипломатія, фреймінг, - без точного розуміння яких аналіз реальних політичних процесів залишається описовим, а не пояснювальним.

Окремої уваги заслуговує розділ щодо інструментарію, обладнання та програмного забезпечення, передбачених дисципліною. Сучасна практична політологія дедалі активніше використовує методи обробки великих даних, моніторингу медіапростору, аналізу соціальних мереж та геоінформаційні системи для відстеження електоральної географії. Ознайомлення здобувачів із відповідними інструментами є необхідною умовою їхньої конкурентоспроможності на ринку аналітичної та управлінської праці.

Методичні рекомендації адресовані студентам, які усвідомлюють: політологія є не лише наукою про владу, а й наукою для влади - у тому широкому сенсі, що охоплює як управління державою, так і участь громадян у формуванні публічної політики. Опанування практичного виміру цієї науки є необхідною умовою фахової зрілості сучасного політолога.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема1. Теоретичний і практичний рівень функціонування практичної політології

Мета. Ознайомити здобувачів вищої освіти зі змістом і взаємозв'язком теоретичного та практичного рівнів функціонування практичної політології. Показати, як науково-теоретичні засади політичної науки застосовуються у реальних політичних процесах, під час ухвалення рішень, організації виборів, політичного консалтингу, медіа-кампаній, врегулювання конфліктів, рекламистики тощо. Сформувати розуміння єдності теорії і практики як умови ефективного функціонування політичної системи.

Терміни і поняття до теми. Практична політологія, теоретичний рівень, практичний рівень, політична практика, політичний досвід, політичний менеджмент, політичний консалтинг, політична комунікація, політична аналітика, політичний прогноз, політичні технології, політичний експеримент, системний підхід, кейс-метод, івент-аналіз, контент-аналіз.

Питання для обговорення.

1. Теоретичні основи практичної політології
2. Зміст і особливості практичного рівня функціонування практичної політології
3. Взаємозв'язок між теоретичним і практичним рівнями
4. Інструменти та методи реалізації практичної політології
5. Значення поєднання теорії і практики для політичного управління

Теми доповідей (орієнтовні).

- ✓ Взаємозалежність теоретичних і практичних підходів у сучасній політології
- ✓ Теоретичні моделі політичної поведінки та їх реалізація на практиці
- ✓ Практична політологія як міст між науковим знанням і політичним рішенням
- ✓ Місце політичної аналітики у структурі практичної політології

Питання для самоперевірки

- У чому полягає різниця між теоретичним і практичним рівнями практичної політології?
- Яким чином теоретичні знання застосовуються у політичній практиці?
- Які методи використовуються на теоретичному та практичному рівнях практичної політології?
- Як поєднання теорії і практики впливає на якість політичних рішень?
- Яке значення має практична політологія для розвитку політичної культури суспільства?

Домашній практикум

Практичне завдання 1. Аналіз теоретичних основ практичної політології

Мета: сформувати розуміння фундаментальних концепцій і теоретичних підходів практичної політології.

Завдання:

1. Опрацюйте наукові джерела, що розкривають теоретичні основи практичної політології.
2. Підготуйте аналітичну записку (1-2 стор.) із визначенням ключових понять: *практична політологія, теоретичний рівень політології, політичне управління*.
3. Визначте, які теоретичні підходи найчастіше використовуються для оцінки політичних процесів у сучасних демократичних і недемократичних системах.
4. Наведіть приклади, коли теоретичні концепції безпосередньо вплинули на прийняття політичних рішень.

Практичне завдання 2. Дослідження практичного рівня функціонування політології

Мета: навчити аналізувати практичні аспекти діяльності політологів у політичному процесі.

Завдання:

1. Опишіть зміст і особливості практичного рівня політології, виділивши основні сфери застосування: аналітика, прогнозування, консультативна діяльність.

2. Виберіть конкретну політичну подію або процес (наприклад, вибори, парламентська криза, політична реформа).

3. Проаналізуйте, які методи практичної політології були або могли бути застосовані для оцінки ситуації та прийняття рішень.

4. Підготуйте короткий звіт із рекомендаціями щодо покращення практичної політичної діяльності на основі аналізу.

Практичне завдання 3. Взаємозв'язок теорії та практики у політології

Мета: сформувати навички інтеграції теоретичних знань і практичних дій у політичному управлінні.

Завдання:

1. Оберіть політичну проблему або кейс (наприклад, медіа-кампанія, антикризовий захід, політична стратегія партії).

2. Визначте, які теоретичні моделі та концепції могли бути застосовані для розуміння проблеми.

3. Проаналізуйте, яким чином застосування теорії могло вплинути на практичний результат.

4. Складіть схему взаємозв'язку теоретичних і практичних підходів у розглянутому кейсі.

Практичне завдання 4. Інструменти, методи та значення поєднання теорії і практики для політичного управління

Мета: навчити оцінювати ефективність політичних інструментів і методів із точки зору інтеграції теоретичних знань і практичних дій.

Завдання:

1. Опишіть сучасні інструменти та методи практичної політології: аналітичні звіти, експертні оцінки, прогнозування, інформаційні технології, когнітивне картування.

2. Проаналізуйте їхнє застосування у конкретному політичному процесі (національному або регіональному).

3. Визначте переваги поєднання теоретичної бази з практичним використанням методів у політичному управлінні.

4. Підготуйте короткий аналітичний висновок із рекомендаціями для оптимізації політичних рішень за рахунок інтеграції теорії і практики.

Методичні рекомендації

- Під час підготовки матеріалу необхідно спиратися на сучасні теорії політичної науки та приклади з політичного життя України й світу.
- Показувати, як наукові концепції (наприклад, теорії еліт, раціонального вибору, політичної поведінки) знаходять своє практичне втілення у діяльності політичних інститутів.
- Використовувати міждисциплінарний підхід, поєднуючи знання політології, соціології, психології, комунікації та статистики.
- У дослідженнях застосовувати не менше двох методів (наприклад, контент-аналіз і експертне опитування, івент-аналіз і анкетування).
- У висновках акцентувати увагу на значенні гармонійного поєднання теоретичних положень і практичних дій для ефективного функціонування політичної системи.

Рекомендована література

Основна

Вонсович С.Г. Спектральне застосування методологічних підходів у дослідженні перехідних (транзитивних) процесів посткомуністичних, порадянських суспільств. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. Івано-Франківськ : Плай, 2020. Вип. 14. С. 90–96.

Вонсович С.Г. Ретроспективний аналіз теоретичних підходів до трактування транзитивних процесів. *Літопис Волині. Всеукраїнський науковий часопис*. Луцьк : Гельветика, 2021. Чис. 24. С. 196–200.

Практична політологія. Бульбенюк С.С., Довганик Н.М., Зайцева З.І. та інші. Київ : КНЕУ, 2022. 328 с.

Шульга М.А. Обмеження державної політики: спроба узагальнення. *Регіональні студії. Наукове видання. Ужгородський національний університет*. Ужгород, 2021. № 26. С. 88-92.

Лісовський П.М., Лісовська Ю.П. Політологія : навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2021. 228 с.

Денисенко В. М., Бліхар В. С., Требін М. П., Угрин Л. Я.. Теорія політики Львів : Ліга-Прес, 2015. 668 с.

Додаткова

Веймер Девід Л., Вайнінг Ейден Р. Аналіз політики: концепції і практика. Київ. Основи, 2000. 654 с.

Крупко С. М. Теоретичні засади політичного прогнозування в контексті забезпечення державного управління. *Наукові праці МАУП. Політичні науки та публічне управління*. 2024. № 3(26) . С. 129-137.

Резнік О.С., Козловський О.Р. Методологічні аспекти дослідження детермінант ставлення громадян до державної влади. *Український соціум*, 2020, № 2 (73) С.48-58.

Стегній О.Г. Інституційні засади та основні організаційні форми громадських обговорень в Україні. *Український соціум*, 2019, № 1 (68): С.9-22

ТЕМА 2. Практичне використання технології державного управління у політичній діяльності

Мета. Ознайомити здобувачів вищої освіти із сутністю, видами та механізмами державного управління та розкрити можливості застосування управлінських технологій у політичній діяльності. Показати взаємозв'язок між політичними технологіями, управлінськими рішеннями та механізмами реалізації влади в умовах сучасної демократії та кризових ситуацій; сформувані вміння аналізувати, моделювати та впроваджувати сучасні управлінські практики у сфері політики, публічного адміністрування та комунікацій між владою і суспільством.

Терміни і поняття до теми: практична політологія, державне управління, політичне управління, політичні технології, політичний менеджмент, публічне адміністрування, політичний режим, політичний маркетинг, політична комунікація, public relations (зв'язки з громадськістю), івент-менеджмент, адміністративно-командне управління, демократичне управління, політичне рішення, ефективність управління, біхевіористичний підхід, системна методологія.

Питання для обговорення.

1. Сутність і структура технологій державного управління.
2. Механізми взаємодії державного управління і політичного менеджменту.
3. Використання PR, політичного маркетингу та івент-технологій у політичній діяльності.
4. Ефективність управлінських технологій у період криз, реформ і воєнного стану.

Теми доповідей (орієнтовні)

- ✓ Політичні технології як складова системи державного управління.
- ✓ Використання інструментів PR у діяльності органів влади.
- ✓ Політичний менеджмент у процесі прийняття державних рішень.
- ✓ Механізми публічного адміністрування в умовах демократизації.
- ✓ Практичні аспекти ефективності державного управління у воєнний час.

Питання для самоперевірки

- У чому полягає практичне значення технологій державного управління для політичної діяльності?
- Які основні елементи політичного менеджменту використовуються в управлінні державою?
- Як політичні технології впливають на процес прийняття рішень?
- Яким чином PR і політичний маркетинг сприяють ефективності державного управління?
- Які чинники визначають ефективність управління в умовах воєнного стану?

Домашній практикум

Практичне завдання 1. Сутність і структура технологій державного управління

Мета: сформувати розуміння базових елементів і структури управлінських технологій у державному контексті.

Завдання:

1. Опрацюйте наукові джерела щодо технологій державного управління, визначте ключові компоненти: організаційні, регулятивні, інформаційні та комунікаційні.
2. Підготуйте коротку аналітичну записку (1-2 стор.) з описом структури технологій управління та їхнього функціонального призначення.
3. Наведіть приклади застосування управлінських технологій у сучасних політичних процесах України.

4. Складіть схему взаємодії елементів технологій державного управління для обраного кейсу (наприклад, реформування певного сектору державної влади).

Практичне завдання 2. Механізми взаємодії державного управління та політичного менеджменту

Мета: навчити аналізувати взаємозв'язок між державним апаратом і політичними суб'єктами в умовах реалізації політичних рішень.

Завдання:

1. Опишіть основні механізми взаємодії державного управління і політичного менеджменту: консультації, комунікаційні платформи, аналітичні підрозділи, координаційні ради.

2. На прикладі конкретного політичного процесу (наприклад, підготовка законодавчої ініціативи або виборчої кампанії) проаналізуйте, як державні та політичні структури взаємодіють між собою.

3. Визначте сильні та слабкі сторони цих механізмів у контексті ефективності прийняття рішень.

4. Сформулюйте рекомендації щодо оптимізації взаємодії для покращення управлінського процесу.

Практичне завдання 3. Використання PR, політичного маркетингу та івент-технологій

Мета: навчити застосовувати сучасні інструменти політичного впливу у державному управлінні та політичній діяльності.

Завдання:

1. Опишіть принципи політичного PR, маркетингу та івент-технологій у політичному менеджменті.

2. Виберіть конкретний приклад (наприклад, запуск державної програми або політичної кампанії).

3. Проаналізуйте використання комунікаційних стратегій, PR-інструментів та івент-технологій для досягнення цілей політичного менеджменту.

4. Підготуйте аналітичний висновок щодо ефективності використаних технологій і можливостей їхнього вдосконалення.

Практичне завдання 4. Ефективність управлінських технологій у кризових та воєнних умовах

Мета: навчити оцінювати дієвість управлінських технологій у періоди реформ, криз або воєнного стану.

Завдання:

1. Опишіть критерії ефективності управлінських технологій у кризових та воєнних умовах (швидкість прийняття рішень, координація, адаптивність, комунікація).

2. Проаналізуйте приклад українського державного органу або політичної структури під час реформ або воєнного стану.

3. Визначте, які інструменти управління та технології були найбільш ефективними, а які - менш результативними.

4. Складіть рекомендації для підвищення ефективності управлінських технологій у кризових ситуаціях.

Методичні рекомендації

- Використовуйте міждисциплінарний підхід, поєднуючи знання з політології, управління, комунікації та психології.
- Звертайте увагу на роль політичних технологій у формуванні іміджу державних інституцій і політичних лідерів.
- У висновках робіть акцент на тому, як технології управління підвищують ефективність політичних рішень і забезпечують стабільність системи влади.

Рекомендована література

Основна

Вонсович С. Технології політичних процесів: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. 104 с.

Дзюрах, Ю., Шинкаренко, В. Роль маркетингових комунікацій у публічному секторі в умовах воєнного стану. *Публічне управління та місцеве самоврядування*, 2024. 1, С.46-53

Комунікації в місцевому самоврядуванні: методи, технології, практика: навч. посіб., Авт. кол.: М. М. Іжа, Т. І. Пахомова, Е. В. Мамонтова та ін. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. 196 с.

Фукс К.В., Косар Н.С. Особливості маркетингової комунікаційної політики в умовах війни. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2022. Вип. 4. С. 42-47.

Ravchuk I. The administrative and legal status of military administrations in Ukraine depending on the order of their creation. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2024. №2. P. 91-98.

Додаткова

Бондаренко В. А. Система та структура державного управління. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство», 2023. (Електронний ресурс). Режим доступу: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/07/47.pdf> (Дата звернення: 28.07.2025).

Вонсович С.Г. Вектори еволюції теорії легітимності як атрибута влади: минуле і сучасність. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія, політологія*. 2021. Вип. 31–32. С. 94–103.

Вонсович С.Г. Теорія інституціоналізму: рефлексії ретроспективного дискурсу. *Грані : наук.-теорет. і громад.-політ. альм.*. Дніпро : Грані, 2021. Т. 24. № 9. С. 55–64.

Вайєр А. М. Інтерактивні форми політичної комунікації *Актуальні проблеми політики*: Збірник наукових праць. Одеса, 2019. Вип. 64, С. 134-144.

Круглов В. Моделі ефективного публічного управління в умовах воєнного стану *Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення* Вип. 10. 2024 С. 64-72

Політичні технології в сучасних владних процесах: навчальний посібник / В. Ф. Смолянчук, С. С. Бульбенчук, Ю. М. Манелюк та ін. К.: КНЕУ, 2021. 328 с.

Tokakis V., Polychroniou P., Boustras G. Crisis management in public administration: The three phases model for safety incidents. *Safety science*. 2019. №113. С. 37-43.

ТЕМА 3. Процеси формування державної політики та «групи інтересів» у практичній політології

Мета. Ознайомити здобувачів вищої освіти із сутністю «груп інтересів», їхньою типологією та роллю в процесі формування державної політики. Проаналізувати вплив бізнес-партійних структур, громадських організацій та інших акторів на політичні рішення. Розкрити сучасні форми політичної участі, що виникли в умовах війни, та їхнє значення для практичної політології.

Терміни і поняття до теми: групи інтересів, групи тиску, політична участь, бізнес-партійні структури, громадські організації, політична комунікація, політичний вплив, лобізм, громадянське суспільство, корпоративізм, плюралізм, політичні мережі, неурядові організації, волонтерський рух.

Питання для обговорення

1. Поняття, сутність і типологія груп інтересів.
2. Групи тиску та механізми їхнього впливу на державну політику.
3. Бізнес-партійні структури як суб'єкти політичного впливу.

4. Форми та інструменти політичної участі груп інтересів.

5. Участь громадських і волонтерських організацій у формуванні політики в умовах війни.

Теми доповідей (орієнтовні)

- ✓ Еволюція груп інтересів у сучасних демократіях.
- ✓ Вплив корпоративних груп інтересів на економічну політику держави.
- ✓ Роль громадських організацій у просуванні соціальних реформ в Україні.
- ✓ Діяльність волонтерських рухів як нова форма політичної участі.

Питання для самоперевірки

- Що таке «група інтересів» і чим вона відрізняється від «групи тиску»?
- За якими критеріями здійснюється типологія груп інтересів?
- Яким чином бізнес-партійні структури впливають на партійну систему?
- У чому полягає природа політичної участі?
- Які нові форми політичної участі з'явилися під час війни в Україні?

Домашній практикум

Практичне завдання 1. Поняття, сутність і типологія груп інтересів

Мета: сформувати розуміння основних характеристик та класифікації груп інтересів.

Завдання:

1. Опрацюйте наукові джерела щодо понять *група інтересів*, *групи тиску*, *суб'єкти політичного впливу*.

2. Складіть коротку аналітичну записку (1-2 стор.) з визначенням сутності груп інтересів та їхньої класифікації (економічні, соціальні, професійні, громадські тощо).

3. Наведіть приклади конкретних груп інтересів в Україні та поясніть їхню роль у політичному процесі.

4. Підготуйте схему типології груп інтересів із зазначенням основних характеристик кожного типу.

Практичне завдання 2. Групи тиску та механізми впливу на державну політику

Мета: навчити аналізувати способи, якими групи інтересів впливають на політичні рішення.

Завдання:

1. Опишіть основні механізми впливу груп інтересів: лобіювання, інформаційні кампанії, публічні консультації, судові позови, коаліційні об'єднання.

2. Виберіть конкретний кейс української політики, де група інтересів впливала на прийняття закону або регуляторного акта.

3. Проаналізуйте ефективність використаних механізмів та їхній вплив на результат політичного процесу.

4. Підготуйте короткий аналітичний висновок із рекомендаціями щодо оптимізації взаємодії між державою та групами інтересів.

Практичне завдання 3. Бізнес-партійні структури як суб'єкти політичного впливу

Мета: навчити оцінювати роль бізнесових та партійних структур у формуванні політики.

Завдання:

1. Опишіть природу та функції бізнес-партійних структур як політичних суб'єктів.

2. Проаналізуйте приклад політичної або економічної ініціативи в Україні, де бізнес-партійні об'єднання брали активну участь.

3. Визначте, які інструменти політичного впливу вони застосовували (фінансування партій, лобіювання, комунікаційні кампанії).

4. Підготуйте коротку схему взаємодії бізнес-партійних структур із державними органами та громадянським суспільством.

Практичне завдання 4. Форми та інструменти участі громадських і волонтерських організацій у політичному процесі

Мета: навчити аналізувати роль громадських та волонтерських організацій у формуванні політики, особливо в умовах війни.

Завдання:

1. Опишіть основні форми політичної участі: адвокаційні кампанії, петиції, громадські слухання, волонтерські ініціативи.
2. Виберіть приклад діяльності громадської або волонтерської організації в Україні під час війни.
3. Проаналізуйте її вплив на політичні рішення та комунікаційні процеси.
4. Сформулюйте рекомендації щодо підвищення ефективності участі громадських організацій у політичному процесі в умовах кризових ситуацій.

Методичні рекомендації

- Пам'ятайте, що групи інтересів - це не просто спільноти, а організовані суб'єкти політичного впливу. Вони функціонують на межі між державою і суспільством.
- Розрізняйте групи інтересів за масштабом, формою організації, методами впливу (лобіювання, публічний тиск, участь у виборах тощо).
- Зверніть увагу на роль бізнес-партійних структур, які поєднують економічні ресурси та політичний вплив.
- Дослідіть, як у воєнних умовах зростає значення волонтерських рухів, громадських ініціатив та їхнього впливу на політичні рішення.
- Під час аналізу звертайте увагу на практичний аспект - як саме групи інтересів формують порядок денний державної політики.

Рекомендована література

Основна

Адаптивні зміни політичного поля України в умовах війни : монографія / за ред. О. О. Рафальського, О. М. Майбороди. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 672 с.

Вонсович С.Г. Теорія інституціоналізму: рефлексії ретроспективного дискурсу. *Грані : наук.-теорет. і громад.-політ. альм.*. Дніпро : Грані, 2021. Т. 24. № 9. С. 55–64.

Вонсович С.Г. Теоретичні домінанти дискурсу владних еліт. *Грані : наук.-теорет. і громад.-політ. альм.*. Дніпро : Грані, 2021. Т. 24. № 10. С. 25–33.

Лопушинський І., Остап'як В., Кушнірюк С. Становлення доброчесного лобіювання в контексті взаємодії публічної влади та громадянського суспільства в Україні. *Координати публічного управління*. по 1 (2), 2024. С. 1-25

Рейтерович І. В., Парфенюк Т. В. Концептуальні підходи дослідження місця та ролі груп інтересів у виробленні публічної політики. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 18. С. 92-98.

Рудницький. С. *Сучасні інтерпретації категорії «інтерес» у суспільно-орієнтованих науках в Україні*. «Освіта Регіону», 2025. (Електронний ресурс). URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/785>

Яровой Т.С. Теоретико-методологічні засади функціонування лобізму в Україні в інтересах громадянина, суспільства, безпеки держави: монографія. Київ : Людмила, 2019. 383 с

Додаткова

Андрійчук Т. С. Сучасні лобістські технології: теорія та практика застосування. *Політичний менеджмент*. 2019. № 3. С. 95-102.

Загоруйко Ю. А. Інституціоналізація лобізму в Україні: теорія та практика. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2019. Вип. 21. С. 83-89

Інститут лобіювання в Україні та за кордоном: походження, проблеми, перспективи розвитку. Науково-інформаційне видання / Д. Базілевич, В. Нестерович, В. Федоренко; Інститут професійного лобіювання та адвокатів. Київ. ФОП Москаленко О.М., 2015. 111 с.

Механізми узгодження інтересів у виробленні публічної політики в Україні: навч. посіб. / С.О. Телешун, В.В. Карлова, О.Г. Пухкал, І.В. Рейтерович, С.В. Ситник; за заг. ред. С.О. Телешуна. Київ: НАДУ, 2019. 192 с.

Назарчук О. Вплив політичних еліт на державну політику та громадські ініціативи в Україні *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління* Випуск 3 (75), 2024 С.69-75

Ніколаєнко Н.О. Практична політологія: навч.-метод. посіб. / Ніколаєнко Н.О.; Миколаїв. нац. ун-т ім. В.О. Сухомлинського, Навч.-наук. ін-т історії та права, каф. політології. Херсон : Грінь Д.С. 2014. 321 с.

Розумний М. П. Технології політичного консультування: навч. посіб. Київ: НІСД, 2018. 168 с.

Тема 4. Політична участь та її змінюваність у політиці.

Мета. Ознайомити здобувачів вищої освіти із сутністю, формами та динамікою політичної участі громадян і соціальних груп; проаналізувати фактори, що впливають на її змінюваність у сучасних політичних системах, а також дослідити практичні механізми мобілізації та залучення громадян до політичного процесу. Сформувати вміння оцінювати роль політичної участі у розвитку демократії, державного управління та громадських комунікативних практик.

Терміни і поняття до теми.

Політична участь, активність громадян, політичний процес, форми участі, виборча поведінка, громадянська активність, політична мобілізація, політична апатія, змінюваність політичної участі.

Питання для обговорення

1. Сутність та форми політичної участі.
2. Фактори впливу на політичну участь та її динаміку.

3. Політична участь у різних політичних режимах: демократія та авторитаризм.

4. Механізми залучення громадян до політики та зміни в активності.

5. Взаємозв'язок громадянської активності та ефективності політичних інститутів.

Теми доповідей (орієнтовні)

- ✓ Види політичної участі та їх трансформація у сучасних демократіях.
- ✓ Політична апатія та її вплив на стабільність політичної системи.
- ✓ Механізми мобілізації громадян у виборчих кампаніях України.
- ✓ Порівняння активності громадян у демократичних та авторитарних режимах.
- ✓ Соціальні мережі як інструмент підвищення політичної участі.

Питання для самоперевірки

- Що таке політична участь і які її основні форми?
- Які фактори визначають змінюваність активності громадян у політиці?
- Чим відрізняється участь у демократичних та авторитарних режимах?
- Які механізми сприяють залученню громадян до політичного процесу?
- Як політична участь пов'язана з ефективністю політичних інститутів?

Домашній практикум

Практичне завдання 1. Аналіз сутності та форм політичної участі

Мета: зрозуміти основні види політичної участі та її значення для функціонування суспільства.

Завдання: Ознайомтеся з літературою про політичну участь, включно з традиційними (вибори, членство у партіях) та нетрадиційними формами (петиції, мітинги, соціальні мережі).

1. Визначте ключові ознаки кожної форми участі та підготуйте коротку таблицю з прикладами української практики.
2. Проаналізуйте, які форми участі найбільш поширені серед різних вікових та соціальних груп.
3. Напишіть короткий аналітичний висновок про роль кожної форми участі у зміцненні політичної системи.

Практичне завдання 2. Фактори, що впливають на політичну участь

Мета: оцінити зовнішні та внутрішні фактори, що визначають активність громадян.

Завдання:

1. Визначте соціальні, економічні, культурні та психологічні чинники, що впливають на політичну участь.
2. Виберіть конкретний приклад (участь у виборах або громадських акціях тощо) і проаналізуйте, як ці фактори впливали на активність громадян.
3. Побудуйте діаграму або графік, який ілюструє динаміку участі населення залежно від факторів.
4. Підготуйте висновок про те, які фактори найбільш значущі для підвищення громадської активності у мирний час і під час війни.

Практичне завдання 3. Політична участь у різних режимах

Мета: порівняти прояви політичної участі в демократичних та авторитарних режимах.

Завдання:

1. Опишіть особливості політичної участі у демократичних і авторитарних політичних режимах.
2. Наведіть конкретні приклади із сучасних або історичних кейсів, де різні режими впливали на доступність та ефективність громадської участі.
3. Підготуйте таблицю порівняння: форми участі, рівень свободи, можливість впливу на рішення влади.

4. Зробіть короткий аналітичний висновок щодо того, як режим формує характер та ефективність участі громадян.

Практичне завдання 4. Механізми залучення та взаємозв'язок активності з ефективністю інститутів

Мета: дослідити інструменти стимулювання громадської участі та їхній вплив на роботу політичних інститутів.

Завдання:

1. Опишіть існуючі механізми залучення громадян до політичного життя: освітні програми, волонтерські ініціативи, цифрові платформи, консультації.

2. Проаналізуйте приклад українського політичного або громадського проекту, який підвищив участь населення.

3. Визначте, як рівень громадянської активності впливає на ефективність діяльності політичних інститутів (наприклад, органів влади чи місцевого самоврядування).

4. Зробіть короткий висновок із пропозиціями щодо підвищення ефективності участі громадян у політичних процесах.

Методичні рекомендації

- Пояснюйте студентам, що політична участь - це не тільки голосування, а й інші форми впливу на політику (акції, звернення, онлайн-активність).
- Використовуйте приклади з української та світової політики, щоб показати змінюваність активності громадян у часі та за різних умов.
- Наголошуйте на соціальних, економічних та культурних факторах, які визначають динаміку політичної участі.
- Аналізуйте сучасні інструменти мобілізації, зокрема цифрові платформи та соціальні мережі.
- Заохочуйте студентів порівнювати різні політичні режими та робити висновки щодо взаємозв'язку участі та стабільності політичної системи.

Рекомендована література

Основна

- Бучинська А. Категорія «політична участь» у західному політологічному дискурсі: еволюція та сучасний стан. *Політичні дослідження*. № 2 (4) 2022. С.26-41.
- Вонсович С.Г. Вектори еволюції теорії легітимності як атрибута влади: минуле і сучасність. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія, політологія*. 2021. Вип. 31–32. С. 94–103.
- Вонсович С.Г. Теоретичні домінанти дискурсу владних еліт. *Грані : наук.-теорет. і громад.-політ. альм..* Дніпро : Грані, 2021. Т. 24. № 10. С. 25–33.
- Косілова О.І. Політична участь як форма реалізації політичних прав: теоретико-правовий дискурс. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2021. № 2(50). С. 127-133.
- Махно Ю. Політична участь: сутність поняття та функції. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. 2024. Вип. 17. С. 132-137.
- Янченко А.О. Форми політичної участі: аналітичні підходи до картування партисипації громадян. *Політикус*. 2021. № 3. С. 94-102.

Додаткова

- Бортніков В. Демократія участі як суспільний феномен. *Сучасна українська політика. Політика і політологи про неї*. 2018. № 12. С. 334-341.
- Крижанівська В. Політична участь та мотивація до неї: евристичний потенціал соціологічних концепцій Донателли Делла Порти і Дрю Халфмана (порівняльна характеристика). *Український соціологічний журнал*. 2019. Випуск. 22. С. 36-51
- Divjak T. *Public Participation in Decision-making: International Review of Legislative Framework with a set of best practices*. NTIOS, December 2014. P. 45-53.

Political Participation in a Changing World, Conceptual and Empirical Challenges in the Study of Citizen Engagement. By Y. Theocharis, Jan W. van Deth, 2018. 144 p.

ТЕМА 5. Роль психологічного фактора у практичній політології

Мета. Ознайомити здобувачів вищої освіти із сутністю та значенням психологічного фактора у політичній діяльності; розкрити вплив індивідуально-психологічних особливостей політичних акторів, емоцій, мотивацій, стереотипів і масових настроїв на процеси прийняття політичних рішень і суспільні процеси. Сформувати навички застосування знань політичної психології для аналізу поведінки виборців, лідерів та груп у політичній практиці.

Терміни і поняття до теми: психологія у політиці, політична свідомість, політична поведінка, мотиви участі в політиці (альтруїстичні та егоїстичні), психологія мас, колективна душа, психологія влади, лідерство, харизма, нарцисцизм, політична емоційність, демократичний режим, тоталітарний режим, політична символіка, психологічні механізми впливу.

Питання для обговорення

1. Психологічний фактор у політиці: сутність, значення та мотиваційний аспект.
2. Особливості масової політичної поведінки.
3. Психологія влади та лідерства: вплив політичного режиму на поведінку політиків.
4. Влада, емоції і психологічна відповідальність у політичній практиці.
5. Психологічні чинники політичної діяльності в умовах перехідного суспільства.

Теми доповідей (орієнтовні)

- ✓ Психологічні корені ідеологій: аналіз політичної свідомості диктаторів.

- ✓ Психологія натовпу: механізми формування і небезпека колективної поведінки.
- ✓ Вплив бойового досвіду на політичну активність громадян.
- ✓ «Психологія тимчасовості» в українському політикумі.
- ✓ Роль політичної символіки та емоцій у формуванні масової свідомості.

Питання для самоперевірки

- Чому політичну поведінку не можна пояснити лише через схему «стимул - реакція»?
- Які основні мотиви впливають на діяльність політиків?
- У чому полягає психологічна природа натовпу (за Г. Лебоном)?
- Як психологія мас визначає політичні процеси?
- Як влада впливає на особистість політика в різних політичних режимах?
- Чому почуття тимчасовості небезпечне для політичного лідера?

Домашній практикум

Практичне завдання 1. Психологічний фактор у політиці та мотиваційні аспекти

Мета: розкрити роль психології у формуванні політичних рішень та поведінки суб'єктів.

Завдання:

1. Опишіть сутність психологічного фактора у політиці та його вплив на поведінку політиків і громадян.
2. Проаналізуйте мотиваційні аспекти участі громадян у політичному житті: інтереси, цінності, прагнення впливати на рішення.
3. Оберіть конкретний кейс (наприклад, виборчий процес або політичну кампанію) і визначте, як психологічні мотиви вплинули на результати.

4. Підготуйте короткий аналітичний висновок про значення психологічного фактора для ефективного управління політичними процесами.

Практичне завдання 2. Масова політична поведінка

Мета: навчитися оцінювати психологічні механізми поведінки мас у політичних процесах.

Завдання:

1. Визначте ключові риси масової політичної поведінки та психологічні закономірності її формування.
2. Проаналізуйте приклад громадської акції, мітингу або виборчої кампанії в Україні, звернувши увагу на емоційні та когнітивні фактори поведінки учасників.
3. Побудуйте схему основних психологічних чинників впливу на масову поведінку (страх, довіра, емоційне зараження).
4. Складіть висновок про роль масової поведінки у стабільності або кризових процесах політичної системи.

Практичне завдання 3. Психологія влади та лідерства

Мета: дослідити психологічні особливості поведінки політичних лідерів у різних політичних режимах.

Завдання:

1. Опишіть, як психологічні чинники впливають на стиль лідерства та прийняття рішень політиками.
2. Проаналізуйте вплив політичного режиму (демократія або авторитаризм) на поведінку лідерів, на прикладі конкретного кейсу.
3. Виділіть ключові психологічні характеристики ефективного лідера та ризику, пов'язані з владою.
4. Підготуйте короткий аналітичний висновок про взаємозв'язок психології лідерства та стабільності політичної системи.

Практичне завдання 4. Психологічні чинники політичної діяльності в умовах перехідного суспільства

Мета: оцінити, як психологічні особливості впливають на політичні процеси в умовах нестабільності та реформ.

Завдання:

1. Опишіть основні психологічні чинники, що визначають політичну діяльність у перехідному суспільстві (невпевненість, нарцисцизм, ризик, адаптаційні механізми).

2. Проаналізуйте конкретну політичну або громадську ініціативу в Україні за останні роки з точки зору психологічної поведінки учасників.

3. Визначте, які емоційні та когнітивні чинники сприяли успішній або невдалій реалізації цієї ініціативи.

4. Складіть рекомендації щодо врахування психологічних аспектів для підвищення ефективності політичної діяльності.

Методичні рекомендації

- Розглядайте психологічний фактор як ключовий інструмент розуміння політичної поведінки індивіда, групи та суспільства.
- Проаналізуйте вплив масової свідомості на політичні процеси, звертаючи увагу на феномени натовпу, харизматичного лідерства та емоційної мобілізації.
- Порівняйте психологію влади у демократичних, авторитарних і тоталітарних системах: різницю у стилі лідерства, мотивах, формах контролю.
- Вивчайте політичну поведінку в контексті українського суспільства, особливо в умовах війни та соціальних змін.
- Використовуйте міждисциплінарний підхід, поєднуючи політологію, психологію та соціологію для глибшого аналізу політичних рішень.

Рекомендована література

Основна

- Вонсович С.Г. Вектори трактування політичного процесу в політичній науці. *Політикус : наук. журнал*. Одеса : Гельветика, 2021. № 5. С. 7–12.
- Вонсович С.Г. Теоретичні доміанти дискурсу владних еліт. *Грані : наук.-теорет. і громад.-політ. альм.*. Дніпро : Грані, 2021. Т. 24. № 10. С. 25–33.
- Жигайло Н. Психологічні особливості сучасних політичних процесів. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*. 2023. Випуск 15. С. 27-34
- Лебон Г. Психологія натовпу / переклад Ігоря Андрущенка. Київ: Арій, 2024. 272 с.
- Мельник Ю. Визначення поняття «політична відповідальність»: наукові погляди та підходи до його тлумачення. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2020. №2. С 9-13.
- Білецька Т. В., Купчишина В. Ч. Політична психологія : навчально-методичний посібник. Хмельницький : НАДПСУ, 2022. 184 с.
- Політичне лідерство: навчальний посібник / В. А. Гапоненко, С. С. Бульбенюк, Н. М. Довганик та ін. Київ. КНЕУ, 2021. 324 с.
- Психологія управління: навчальний посібник / укл. В.В.Ягоднікова. Одеса: видавець Букаєв В.В., 2022. 141 с.

Додаткова

- Гайворонюк Н. В. Психологічні аспекти політичної влади. *Соціально-гуманітарні виміри правової держави: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 14 квітня 2023 р.)*. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. С. 55-58.
- Козирев М. П. Політична психологія : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 648 с.
- Політична відповідальність політико-управлінської еліти в умовах реформування системи державного управління в Україні: наук.-метод.

розробка / уклад. : Е. А. Афонін, О. Л. Валевський, В. В. Голубь та ін. ; за заг. ред. В. А. Ребкала, В. А. Шахова. Київ. НАДУ, 2012. 96 с.

ТЕМА 6. Використання політичного маркетингу практичною політологією

Мета. Ознайомити здобувачів вищої освіти із сутністю, принципами, інструментами та історією розвитку політичного маркетингу як складової практичної політології; показати його роль у формуванні політичного ринку, оцінці конкурентного середовища та впливі на виборчі кампанії, діяльність партій і лідерів. Сформувати вміння застосовувати маркетингові підходи для формування позитивного політичного іміджу, ефективної комунікації з електоратом та підвищення конкурентоспроможності політичних акторів.

Терміни і поняття до теми: політичний маркетинг, політичний ринок, політичний товар, сегментація політичного ринку, концепція суспільного вибору, «ринкова» концепція політики, політичне поле, політична конкуренція, виборчий бренд, суспільна думка, політична комунікація, стратегія виборчої кампанії.

Питання для обговорення

1. Сутність, функції і види політичного маркетингу та їх практичне застосування.
2. Сегментація політичного ринку та визначення цільових аудиторій
3. Політичний ринок і конкурентне середовище
4. Розробка маркетингової стратегії для політичного кандидата або партії

Теми доповідей (орієнтовні)

- ✓ Еволюція політичного маркетингу: від Гарвардської школи до сучасної політичної практики.
- ✓ «Ринкова» концепція політики: порівняння політичної та комерційної реклами.
- ✓ Політичний маркетинг у демократичних та авторитарних режимах.

- ✓ Виборча кампанія Дуайта Ейзенхауера (1952 р.) як приклад впровадження політичного маркетингу.
- ✓ Дослідження суспільної думки як інструмент політичного маркетингу.

Питання для самоперевірки

- Що таке «політичний товар» і які його основні складові?
- Як політична діяльність пов'язана із завоюванням і утриманням контролю над «ринком влади»?
- Як визначається «політичне поле» у П. Бурдьє?
- Які заходи включає діяльність, організована за принципами політичного маркетингу?
- Чому поведінка людини в політичній і економічній сферах подібна?

Домашній практикум

Практичне завдання 1. Сутність, функції та види політичного маркетингу

Мета: ознайомитися з основними завданнями політичного маркетингу та його практичним застосуванням.

Завдання:

1. Опишіть сутність політичного маркетингу та його основні функції.
2. Наведіть приклади використання різних видів політичного маркетингу (PR, інформаційні кампанії, мобілізаційні стратегії) у виборчих процесах України.

Практичне завдання 2. Сегментація політичного ринку та цільові аудиторії

Мета: навчитися виділяти цільові групи громадян і формувати комунікаційні стратегії.

Завдання:

1. Проведіть сегментацію політичного ринку за віковими, соціальними та регіональними ознаками.

2. Визначте цільові аудиторії для конкретного кандидата або партії та опишіть їхні мотивації.
3. Підготуйте схему або таблицю, що відображає цільові групи та ключові повідомлення для кожної з них.

Практичне завдання 3. Політичний ринок і конкурентне середовище

Мета: оцінити конкурентні позиції та стратегічні переваги кандидата або партії.

Завдання:

1. Проаналізуйте політичний ринок для обраного регіону: визначте основних конкурентів і їхні сильні та слабкі сторони.
2. Оцініть потенційні ризики та можливості для вашого кандидата або партії у конкурентному середовищі.

Практичне завдання 4. Розробка маркетингової стратегії для політичного кандидата або партії

Мета: навчитися формувати комплексну маркетингову стратегію на основі аналітики ринку та цільових аудиторій.

Завдання:

1. Складіть базову маркетингову стратегію, включно з комунікаційними та мобілізаційними інструментами.
2. Опишіть, які інструменти політичного маркетингу будуть застосовані на різних етапах кампанії.
3. Підготуйте короткий звіт із рекомендаціями щодо адаптації стратегії залежно від реакції аудиторії та конкурентного середовища.

Методичні рекомендації

- Розглядайте політичний маркетинг як комплекс ідей і методів, що ґрунтується на аналізі конкуренції в політичному просторі.
- Зверніть увагу на історичну трансформацію маркетингових підходів з економічної сфери до політичної.

- Акцентуйте увагу на те, що без маркетингової діяльності сучасний політик не може ефективно здобувати популярність і перемагати на виборах.
- Досліджуйте суб'єктів та об'єкти політичного ринку, політичні товари та послуги, які ними обмінюються.
- Використовуйте практичні приклади виборчих кампаній та політичних стратегій для аналізу ефективності маркетингових інструментів.

Рекомендована література

Основна

- Бабіна В. О. Реклама в контексті маркетингової сегментації політичного ринку. *Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів: матеріали Шостої Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 23 квітня 2021 р.)*. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2021. С. 5-7.
- Вонсович С.Г. Вектори трактування політичного процесу в політичній науці. *Політикус : наук. журнал*. Одеса : Гельветика, 2021. № 5. С. 7–12.
- Вонсович С.Г. Концепт «євроінтеграція»: історико-політологічний дискурс. *Політикус : наук. журнал*. Одеса : Гельветика, 2022. № 4-2. С. 34–39.
- Кушнір Т.М. Надольський І.М. Методологія та інструментарій політичного маркетингу. *Політичне життя*. Лип 2025, С .114-120.
- Науменко О. Застосування технологій політичного маркетингу в Україні (на прикладі виборчих кампаній) *Політикус*. 2022.Вип.5.С.48-54.
- Практична політологія. Бульбенюк С.С., Довганик Н.М., Зайцева З.І. та інші. Київ. КНЕУ, 2022. 328 с.
- Росоха В., Бочаров Б. Використання технології 20 «блокчейн» у політичному маркетингу. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. № 5. С. 211-215.

Додаткова

- Газізов М.М. Концептуальні можливості політичного ринку сучасної політичної системи. Вісник НАДУ. 2015. 4. С. 62-66.
- Макота А. В. Маркетизація політики: концепт «політичного ринку» *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2013. Вип. 1. С. 403-415.
- Маркетинг у публічному управлінні: монографія: за ред. Ромат Є.В., Ю. В. Гаврилечко. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 288 с.
- Николин Л. Теоретичні аспекти дослідження концепції політичного маркетингу. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2015. Випуск 9, С.59-64
- Фурашев В.М., Самчинська О.А. Маніпуляції свідомістю людини як основний спосіб ведення передвиборчих кампаній. *Інформація і право*. №3(30). 2019. С. 119-125.

Тема 7. Практичні технології лобізму

Мета. Ознайомити здобувачів вищої освіти із сутністю лобізму як інструменту представництва групових інтересів, його функціями, типологією та моделями, а також проаналізувати особливості та технології лобістської діяльності, включаючи легальні та «тіньові» практики в Україні. Сформувати вміння оцінювати ефективність лобістських стратегій, аналізувати вплив груп інтересів на політичні рішення та застосовувати знання про лобізм у практичній політології та публічній політиці.

Терміни і поняття до теми: лобізм, представництво інтересів, групи інтересів, політична комунікація, політичний вплив, парламентське лобіювання, транзакційна модель, інформаційна модель, інституціоналізація, прозорість, тіньові практики.

Питання для обговорення

1. Сутність лобізму як поняття практичної політології

2. Лобізм як представництво інтересів: типологія і функції
3. Моделі, методи та технології лобізму
4. Особливості лобізму в Україні

Теми доповідей (орієнтовні):

- ✓ Історична еволюція лобізму в країнах з розвиненими демократіями
- ✓ Порівняльний аналіз лобістських технологій у США та Європейському Союзі
- ✓ Роль парламентських комітетів у лобістській діяльності
- ✓ Громадський лобізм в Україні: проблеми та перспективи
- ✓ Ефективність законодавчого регулювання лобізму в Україні

Питання для самоперевірки

- Що таке лобізм і чому він не є загрозою для «відкритого суспільства»?
- Які основні функції лобізму як представництва інтересів?
- Чим відрізняються «транзакційні» та «інформаційні» моделі лобізму?
- Які особливості українського лобізму з урахуванням наявності «тіньових» практик?
- Які основні відмінності між лобізмом, корупцією та іншими формами незаконного впливу?

Домашній практикум: Практичне завдання 1. Сутність лобізму як поняття практичної політології.

Мета: ознайомитися з теоретичною основою лобізму та його значенням у політичних процесах.

Завдання:

1. Дайте визначення лобізму та поясніть його роль і застосування практичною політологією.
2. Опишіть основні характеристики лобізму як інструмента впливу на політичні рішення.

Практичне завдання 2. Лобізм як представництво інтересів: типологія і функції

Мета: розпізнавати типи лобізму та його функціональні призначення.

Завдання:

1. Складіть таблицю типів лобізму з прикладами для кожного типу (економічний, соціальний, професійний тощо).
2. Опишіть основні функції лобізму в політичних процесах.
3. Наведіть приклади того, як лобістські організації представляють інтереси громадян або бізнесу.

Практичне завдання 3. Моделі, методи та технології лобізму

Мета: навчитися розрізняти практичні підходи та інструменти лобістської діяльності.

Завдання:

1. Опишіть основні моделі лобізму та їх відмінності (прямий, непрямий, корпоративний, громадський).
2. Наведіть приклади методів та технологій лобізму, які застосовуються для впливу на політичні рішення.

Практичне завдання 4. Особливості лобізму в Україні

Мета: оцінити специфіку розвитку та застосування лобістських практик у національному контексті.

Завдання:

1. Проаналізуйте сучасний стан лобізму в Україні: правове регулювання, рівень інституційного розвитку.
2. Наведіть приклади успішного лобізму у політичних чи законодавчих процесах України.
3. Складіть рекомендації щодо підвищення прозорості та ефективності лобістської діяльності.

Методичні рекомендації

- Пам'ятайте, що лобізм - це легальна і регульована діяльність, яка дозволяє групам інтересів впливати на політичні рішення, і відрізняється від корупції чи незаконного тиску.

- Зосередьтеся на аналізі українського лобізму: зверніть увагу на проблеми інституціоналізації та «тіньові» практики, що демонструють прогалини в законодавчому регулюванні.
- Вивчайте лобізм як форму політичної комунікації: спробуйте визначити, які групи інтересів і як донесуть свої позиції до органів влади.
- Використовуйте практичні приклади лобістської діяльності, щоб зрозуміти, як теорія застосовується на практиці.
- Практично порівнюйте технології лобізму у різних країнах та системах: демократичних, пострадянських, змішуючи теорію з реальними кейсами.
- Під час підготовки доповідей чи презентацій намагайтеся виділити функції, моделі та методи лобізму, які реально використовуються сьогодні, та оцінити їх ефективність.

Рекомендована література

Основна

Дацій Н.В. Близнюк А.С. Костюк В.І. Теоретико-методологічний аналіз лобізму у світовій політиці. *Інвестиції: практика та досвід 2025*. № 2 С.194-198.

Євченко Р. І. Лобізм в Україні: регулювати не можна заборонити. *Політікус*. 2024. № 1. С.15-20.

Корнієнко В.О., Годний С.П. Лобіювання як засіб реалізації політичних інтересів. *Innovative solutions in modern science*. 2017. № 1(10).С.1-6.

Коцупал Д.В Лобізм у публічному управлінні: сутність, особливості та функції. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2023. Том 34. №5. С.30-35

Старовойтов Д.Ф. Роль лобіювання в публічному управлінні, як інструменту впливу на національну та державну безпеку. *Публічне управління та адміністрування в Україні*. 2024.Вип. 41. С. 202-207.

Узун Ю.В. Індустрія лобіювання: перспективи порівняльних досліджень. Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса Серія «Політичні науки». 2023. №8. С. 9-22.

Додаткова

Вонсович С.Г. Вектори еволюції теорії легітимності як атрибута влади: минуле і сучасність. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія, політологія.* 2021. Вип. 31–32. С. 94–103.

Вонсович С.Г. Теоретичні домінанти дискурсу владних еліт. *Грані : наук.-теорет. і громад.-політ. альм..* Дніпро : Грані, 2021. Т. 24. № 10. С. 25–33.

Ворчакова І.Є. Лобізм в політиці: сутність явища та способи реалізації. *European political and law discourse.* 2018. № 1(5). С. 105-110.

Годний С. Лобізм і теоретичні моделі політичної комунікації. *Studia Politologica Ucraino-Polona.* 2018. Вип. 8. С. 193-198

Лазарева М.О. Особливості лобістської діяльності на сучасному етапі: міжнародно-правовий вимір. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, Серія Право.* 2024. Випуск 84: частина 4. С.292-298.

Яровой Т.С. Теоретико-методологічні засади функціонування лобізму в Україні в інтересах громадянина, суспільства, безпеки держави. Київ : Людмила, 2019. 383 с.

Holyoke T. Interest Groups and Lobbying: Pursuing Political Interests in America. New York: Routledge, 2021. 390 p.

ТЕМА 8. Особливості здійснення політичної комунікації у технологіях практичної політології

Мета. Ознайомити здобувачів вищої освіти із сутністю, структурою та функціями політичної комунікації як ключового інструменту практичної політології, показати її роль у легітимації влади та взаємодії з суспільством і ЗМІ в епоху цифровізації. Сформувані навички аналізу, моделювання та застосування сучасних технологій політичної комунікації для ефективної професійної діяльності у сфері політики та публічної політики.

Терміни і поняття до теми: політична комунікація, легітимація влади, технології політичної комунікації, народоцентризм, антиелітизм, антиплюралізм, політичні боти, ехо-камери, цифрові платформи, пропагандистські технології, масові інформаційні потоки.

Питання для обговорення

1. Сутність та особливості здійснення політичної комунікації в технологічному вимірі
2. Легітимація влади як ключова функція політичної комунікації
3. Сутність і види технологій політичної комунікації
4. Особливості політичної комунікації в розвинутих та перехідних суспільствах

Теми доповідей (орієнтовні)

- ✓ Роль цифрових платформ у трансформації політичної комунікації
- ✓ Вплив політичних ботів на формування громадської думки
- ✓ Легітимаційні стратегії у сучасній політиці

Питання для самоперевірки

- Що таке політична комунікація та які її основні функції?
- Як політична комунікація впливає на процес легітимації влади?
- Чим відрізняється народоцентризм від антиелітизму?
- Які загрози несе маніхейський світогляд у політичному дискурсі?

Домашній практикум

Практичне завдання 1. Сутність та особливості політичної комунікації в технологічному вимірі

Мета: зрозуміти роль політичної комунікації як інструменту впливу та управління.

Завдання: Дайте визначення політичної комунікації та опишіть її основні характеристики.

Проаналізуйте, як технологічний розвиток (соцмережі, цифрові платформи, алгоритми) змінив способи передачі політичних меседжів.

Практичне завдання 2. Легітимація влади як ключова функція політичної комунікації

Мета: оцінити, як комунікація впливає на сприйняття легітимності політичних інститутів.

Завдання:

1. Опишіть, що таке легітимація влади та як вона реалізується через політичну комунікацію.
2. Наведіть приклади українських і міжнародних кейсів, де політична комунікація сприяла легітимації або втраті довіри до влади.
3. Складіть короткий аналітичний висновок щодо зв'язку між ефективністю комунікації та рівнем довіри громадян.

Практичне завдання 3. Сутність і види технологій політичної комунікації

Мета: ознайомитися з сучасними методами та технологіями впливу на політичні процеси.

Завдання:

1. Опишіть основні види технологій політичної комунікації (традиційні медіа, PR-кампанії, цифровий маркетинг, таргетовані повідомлення).
2. Наведіть приклади їх застосування у реальних політичних кампаніях.

Практичне завдання 4. Особливості політичної комунікації в розвинутих та перехідних суспільствах

Мета: порівняти специфіку політичної комунікації залежно від рівня розвитку суспільства.

Завдання:

1. Проаналізуйте відмінності в стилях і технологіях політичної комунікації між розвинутими та перехідними країнами.

2. Наведіть приклади комунікаційних стратегій у перехідних суспільствах, що вплинули на легітимність інститутів або мобілізацію громадян.

3. Підготуйте короткі рекомендації щодо адаптації технологій політичної комунікації до українського контексту.

Методичні рекомендації :

- Пояснюйте трансформацію політичної комунікації з посиленням цифровізації, аналізуючи роль соціальних медіа, платформ та новітніх технологій у формуванні громадської думки.
- Використовуйте сучасні приклади української та світової політики для демонстрації практичного застосування теоретичних знань (новинні маніпуляції, пропаганда, управління інформаційними потоками).
- Аналізуйте практичні інструменти політичної комунікації: методи переконання, PR-технології, пропагандистські кампанії, роботу з соціальними мережами.
- Під час підготовки доповідей і презентацій акцентуйте на тому, як технології комунікації впливають на легітимацію влади та мобілізацію електорату.

Рекомендована література

Основна

Сидоров М. Політична комунікація: технологічний вимір. *Грані*. Том 28. № 1. 2025. С.135-145

Шугаєв А. В., Мальченко М. С. Політична комунікація і політична PR-комунікація: проблеми диференціації. *Acta Academiae Beregsasiensis, Philologica*. 2025. Т. 4, № 1. С. 65-76

Ковалевська, Т. А. Особливості політичної комунікації в мережі інтернет. *Регіональні студії: науковий збірник Ужгород «Гельветика»*, 2023. Вип. 34. С. 91-95.

Політичні технології в сучасних владних процесах : навчальний посібник / В. Ф. Смолянук, С. С. Бульбенюк, Ю. М. Манелюк та ін. К.: КНЕУ, 2021. 328 с.

Олещук П. Новітні політичні технології інформаційного впливу: монографія. Київ. Вадим Карпенко. 2018. 288с.

Внучко С.М. Еволюція політичної комунікації: від класичних моделей до трендових технологій впливу. *Актуальні проблеми політики*. 2025. Вип. 75 С.109-115.

Додаткова

Вонсович С.Г., Кулик В.О. Дефініювання поняття популізму в контексті західної політичної науки. *Політикус : наук. журнал*. Одеса : Гельветика, 2025. Вип. 2. С. 9–14. DOI: <https://doi.org/10.24195/24149616.2025-2.1>

Вонсович С.Г. Національна ідентичність в умовах зміни стратегічної політичної культури. *Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Європейські орієнтири політичної й духовної консолідації українського суспільства»* (м. Переяслав, 1–2 червня 2023 р.). URI: <https://drive.google.com/file/d/1vuC4h1q1DGbGLDG-7hCccTIE5MJmhPXF/view>

Денисюк С. Г. Технологічні виміри політичної комунікації : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2010. 276 с

Леньків Г. Легітимація політичної влади через релігію в сучасному суспільстві *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2020. Випуск 31, С.123-129

Пендальчук Є. В. Теоретичні засади формування політичної комунікації. *Сучасний науковий журнал*, 2024.(3(1), С.144-148.

Ткачова Н.М., Іваницька О.М., Похожалова А.І. Стратегія розвитку комунікацій держави та суспільства під час дії правового режиму воєнного стану. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*, 2022. Вип 5, С. 33-37.

Alrufaiey, H.S., Alrikabi, A. A. A pragmatic Analysis of Effective Political Communication from a Relevance-Theoretic Perspective. *Arab World English Journal*, 2024.15(1), P.91-116.

Тема 9. Використання політичного популізму у практичній політології

Мета. Ознайомити здобувачів вищої освіти із сутністю, природою та механізмами політичного популізму як інструменту політичної боротьби і управління громадською думкою; показати його вплив на політичну участь, електоральні процеси та стабільність демократії. Сформувати вміння аналізувати прояви популізму у діяльності політичних лідерів, партій і рухів та оцінювати його наслідки для формування політичних рішень і розвитку демократичних систем.

Терміни і поняття до теми: Політичний популізм, народоцентризм, антиелітизм, маніхейський світогляд, харизматичне лідерство, політична риторика, електоральний популізм, соціальний контракт, демагогія, політичні емоції, медіапопулізм, постправа, політична мобілізація.

Питання для обговорення

1. Сутність політичного популізму: історичні витоки та сучасні підходи.
2. Основні риси та типологія популізму (лівий, правий, центристський, електоральний).
3. Механізми впливу популізму на політичну поведінку та громадську думку.
4. Використання популістських технологій у практичній політології: інструменти, методи, комунікаційні стратегії.
5. Популізм у сучасній українській та світовій політиці: приклади, ризики, перспективи.

- ✓ **Теми доповідей (орієнтовні)**
- ✓ Політичний популізм як інструмент виборчих кампаній.

- ✓ Антиелітизм і народоцентризм у політичному дискурсі сучасної України.
- ✓ Популістська риторика в медіа: приклади з практики політичних лідерів.
- ✓ Вплив соціальних мереж на поширення популістських ідей.
- ✓ Популізм і криза довіри до інститутів влади.

Питання для самоперевірки

- У чому полягає сутність політичного популізму?
- Які характерні риси та види популізму Ви можете назвати?
- Як проявляється народоцентризм у популістських стратегіях?
- Які інструменти політичної комунікації найчастіше використовують популісти?
- Які ризики несе надмірне використання популізму для політичної стабільності суспільства?

Домашній практикум

Практичне завдання 1. Сутність політичного популізму: історичні витоки та сучасні підходи

Мета: ознайомитися з поняттям популізму та його еволюцією.

Завдання:

1. Дайте визначення політичного популізму та опишіть його основні характеристики.
2. Проаналізуйте історичні витоки популізму та його трансформацію в сучасній політичній практиці.

Практичне завдання 2. Основні риси та типологія популізму

Мета: навчитися розрізняти типи популізму та їхні ознаки.

Завдання:

1. Складіть таблицю основних типів популізму (лівий, правий, центристський, електоральний) з описом ключових рис для кожного типу.
2. Наведіть приклади політичних акторів або партій, які представляють різні типи популізму у сучасній політиці.

Практичне завдання 3. Механізми впливу популізму на політичну поведінку та громадську думку

Мета: охарактеризувати способи, якими популізм формує сприйняття та поведінку громадян.

Завдання:

1. Опишіть основні механізми впливу популізму (емоційне зараження, апеляція до страхів і надій, використання стереотипів).
2. Наведіть приклади українських або міжнародних кейсів, де популістські стратегії впливали на громадську думку.
3. Проаналізуйте ефективність застосованих методів та їхні ризики для політичної системи.

Практичне завдання 4. Використання популістських технологій у практичній політології та сучасній політиці

Мета: навчитися виявляти популістські технології та оцінювати їхню роль у політичних процесах.

Завдання:

1. Опишіть інструменти та методи популістських комунікацій (медіа, соцмережі, маніпуляція емоціями, прямі звернення до електорату).
2. Проаналізуйте приклади застосування популізму в Україні та світі, визначте ризики та перспективи для демократії.
3. Складіть короткий аналітичний висновок щодо того, як популістські стратегії можуть впливати на політичну стабільність та громадську довіру.

Методичні рекомендації

- Під час аналізу теми звертайте увагу на відмінність між конструктивним і маніпулятивним використанням популізму.
- Розглядайте приклади з практичної політики України та світу (виборчі кампанії, політичні заяви, соціальні рухи).

- Аналізуйте риторичні політичних лідерів з позицій народоцентризму, антиелітизму та емоційного впливу.
- Використовуйте елементи контент-аналізу для виявлення популістських стратегій у медіа.
- Під час підготовки доповідей розкривайте, як популізм може виступати як засіб політичної мобілізації, але водночас - як фактор політичної поляризації.

Рекомендована література

Основна

Вонсович С.Г., Кулик В.О. Дефініювання поняття популізму в контексті західної політичної науки. *Політикус : наук. журнал*. Одеса : Гельветика, 2025. Вип. 2. С. 9–14. DOI: <https://doi.org/10.24195/24149616.2025-2.1>

Баранівська М.М.. Методи дискурсивної психології у дослідженні політичного популізму: доцільність і можливості застосування. *Політичне життя*. (Жовтень, 2024), 85-90.

Заславська О. О. Новий популізм як технологія політичного маркетингу політичних партій. *Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр.*; НУ «ОЮА», Південноукр. центр гендер. проблем. Одеса. «Гельветика», 2022. Вип. 69. С. 65-73.

Лукіна Л. Концептуалізація популізму в політичному дискурсі. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2021. Вип. 35. С. 211-220.

Ляшенко Т. Популізм як загроза повоєнного відновлення України. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2024. Випуск 52, С. 403-409

Практична політологія. Бульбенюк С.С., Довганик Н.М., Зайцева З.І. та інші. Київ КНЕУ, 2022. 328 с.

Додаткова

- Кіянка, І. Популізм як політологічна категорія. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*, Вісник Дніпропетровського університету. серія: філософія, соціологія, політологія (2015). (1), 67-75
- Житко А. «Вибух популізму» у ХХІ столітті: дослідницькі інтенції щодо визначення «універсальних» характеристик. *Сучасне суспільство*. 2019. Вип. 2. С. 72-81.
- Казьмірук Д. Роль стратегічної комунікації в забезпеченні національної безпеки України в умовах гібридної війни. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. Вип 20, 2025 С.82-88.
- Політична система України: конституційна модель та політичні практики : монографія / кол. авт.: Зеленько Г. І. (кер., наук. ред.) та ін. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 536 с.
- Політичні трансформації сучасного суспільства : зб. матеріалів V Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 22 лютого 2024 р.). Полтава : ПДАУ, 2024. 370 с.
- Свідерська О.І. Ціннісна складова політичного маніпулювання соромом у правому популізмі. *Регіональні студії*, 2023 №25. С. 27-32.

Тема 10. Специфіка та особливості практичного використання інформаційної безпеки в сучасних політичних умовах

Мета. Ознайомити здобувачів вищої освіти з поняттям інформаційної безпеки як стратегічної складової національної безпеки та її специфікою в умовах гібридних загроз і кіберконфліктів. Розкрити принципи, технології та проблематику забезпечення інформаційної безпеки у політичній діяльності, показати її значення для стабільності державних інститутів, захисту політичних процесів і управління громадською думкою; сформувати навички аналізу загроз, оцінки ризиків та практичного використання інструментів інформаційної безпеки.

Терміни і поняття до теми: інформаційна безпека, гібридні загрози, кіберконфлікти, цифрова трансформація, діджиталізація, кіберборотьба, кібератаки, інформаційна війна, дезінформація, критична інформаційна інфраструктура.

Питання для обговорення

1. Інформаційна безпека як складова національної безпеки
2. Специфіка та особливості інформаційної безпеки в сучасних умовах
3. Проблематика інформаційної безпеки в контексті державницької політики
4. Шляхи та інструменти зміцнення кібербезпеки в Україні

Теми доповідей (орієнтовні)

- ✓ Роль штучного інтелекту та технологій блокчейну у зміцненні кібербезпеки
- ✓ Вплив повномасштабної і гібридної війни на стан інформаційної безпеки України
- ✓ Досягнення балансу між відкритістю інформації та її безпекою у демократичних країнах
- ✓ Порівняльний аналіз підходів до інформаційної політики в авторитарних та демократичних режимах
- ✓ Кіберборотьба як постійний елемент сучасних міжнародних відносин

Питання для самоперевірки

- Які нові виклики для національної безпеки створює розвиток технологій в умовах глобалізації?
- Чому інформаційна безпека стає не лише технологічною, але й стратегічною складовою національної безпеки?
- Які загрози кіберпростору виникають в умовах повної інтеграції цифрових технологій у державні структури?
- Які пріоритетні напрямки державної політики щодо забезпечення інформаційної безпеки?

- Чому уряди можуть віддавати пріоритет забезпеченню безпеки критично важливої інформації перед її широким розповсюдженням?
- Які заходи вже вжито в Україні для підвищення кібербезпеки?

Домашній практикум

Практичне завдання 1. Інформаційна безпека як складова національної безпеки

Мета: зрозуміти місце інформаційної безпеки у системі національної безпеки.

Завдання:

1. Дайте визначення інформаційної безпеки та поясніть її значення для національної безпеки.
2. Опишіть основні напрями взаємозв'язку між інформаційною та державницькою безпекою.

Практичне завдання 2. Специфіка та особливості інформаційної безпеки в сучасних умовах

Мета: оцінити сучасні виклики та характеристики інформаційної безпеки.

Завдання:

1. Проаналізуйте специфіку інформаційної безпеки в умовах цифрової трансформації та розвитку технологій.
2. Наведіть приклади сучасних загроз інформаційній безпеці (кіберзлочинність, фейкові новини, хакерські атаки).
3. Складіть короткий звіт про основні чинники, що ускладнюють забезпечення інформаційної безпеки.

Практичне завдання 3. Проблематика інформаційної безпеки в контексті державницької політики

Мета: проаналізувати проблеми забезпечення інформаційної безпеки на державному рівні.

Завдання:

1. Опишіть основні проблеми захисту інформації та кіберпростору в Україні.
2. Проаналізуйте роль державної політики у запобіганні загрозам інформаційній безпеці.

Практичне завдання 4. Шляхи та інструменти зміцнення кібербезпеки в Україні

Мета: навчитися визначати ефективні засоби підвищення кібербезпеки.

Завдання:

1. Перерахуйте основні шляхи та інструменти забезпечення кібербезпеки на державному рівні.
2. Наведіть приклади українських ініціатив або програм, спрямованих на зміцнення кібербезпеки.
3. Підготуйте рекомендації щодо підвищення ефективності інформаційної безпеки для державних та приватних структур.

Методичні рекомендації

- Вивчайте інформаційну безпеку комплексно, враховуючи технічні, стратегічні, політичні та соціальні аспекти.
- Аналізуйте сучасні загрози, такі як інформаційні війни, дезінформація та кібератаки, у контексті гібридних конфліктів.
- Розглядайте проблематику інформаційної безпеки через призму державницької політики та захисту національних інтересів.
- Звертайте увагу на баланс між відкритістю інформації та її безпекою, що є критично важливим для демократичних суспільств.
- Аналізуйте шляхи зміцнення кібербезпеки в Україні, включаючи нормативно-правову базу, міжсекторальну співпрацю та підвищення цифрової грамотності населення.
- Використовуйте приклади реальних кібератак та гібридних загроз для розуміння практичних аспектів інформаційної безпеки.

Рекомендована література

Основна

Буряченко О. Сучасні виклики глобальної інформаційної безпеки. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2024. Вип. 55, С. 247-254

Вонсович С.Г., Кулик В.О. Концепт сепаратизму в контексті політологічного аналізу. *Політикус : наук. журнал*. Одеса : Гельветика, 2025. Вип. 1. С. 9–13. DOI: <https://doi.org/10.24195/24149616.2025-1.1>

Ключко А. Забезпечення інформаційної безпеки в умовах сучасного суспільства. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*, 2023. (3(63), С.38-42.

Милосердна І.Е. Інформаційна безпека як елемент національної безпеки: теоретичний вимір та особливості впровадження. *Політикус*. №4. 2024. С. 179-185.

Нашинець-Наумова А.Ю. Інформаційна безпека: питання правового регулювання: монографія. Київ: «Гельветика», 2017. 168 с.

Ржевська, Н. Сучасна інформаційна політика: досвід США для України. *Політичні дослідження*, 2024. (1 (7), С.68-85.

Додаткова

Бортник Н.В. Інформаційна безпека в контексті національної безпеки: адміністративно-правова характеристика. *Академічні візії*. Вип 26.2023 С. 1-7

Галіпчак В. Д. Сучасні виклики та стратегії забезпечення інформаційної безпеки в Україні в умовах російської агресії: перспективи та завдання. *Науковий журнал «країнознавство»*. 2023. № 35. С. 65-69.

Курсик О.В. Особливості політики інформаційної безпеки в сучасних умовах воєнного стану в Україні. *Регіональні студії*, № 37.2024. С. 150-154.

Сілаєв В. Горінов В. Політика інформаційної безпеки в умовах цифрової трансформації України: виклики та шляхи попередження. *Наукові праці*

Міжрегіональної академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління Вип 3 (75), 2024 С. 12-21.

Hunter L., Albert C., Henningan C., Rutland J. The military application of artificial intelligence technology in the United States, China, and Russia and the implications for global security. *Defense & Security Analysis*. 2023. 39(2). P. 207-232.

Тема 11. Комунікативно-інформаційні підходи у розвитку політичної системи та режиму: практика використання

Мета. Ознайомити здобувачів вищої освіти з комунікаційно-інформаційною природою політичних систем та їх трансформацією під впливом новітніх технологій і сучасного авторитаризму. Розкрити роль комунікативно-інформаційних підходів у функціонуванні та розвитку політичних систем і режимів, дослідити механізми інформаційного впливу на політичні процеси та формування політичної культури; сформувати навички практичного застосування сучасних технологій комунікації та інформаційного аналізу у політичній діяльності.

Терміни і поняття до теми: політична система, системний аналіз, кібернетичний підхід, зворотний зв'язок, кібернетичний гомеостаз, асинхронність політичної системи, ендогенна та екзогенна асинхронність, інтрасоціальне та екстрасоціальне середовище.

Питання для обговорення

1. Осмислення комунікаційно-інформаційної природи політичної системи
2. Політична система в контексті сучасних комунікативно-інформаційних технологій
3. Роль зворотного зв'язку та гомеостазу у стабільності політичної системи
4. Сучасний авторитаризм та технології його впливу на демократію

Теми доповідей (орієнтовні)

- ✓ Системний підхід Девіда Істона: політична система як механізм розподілу ресурсів
- ✓ Показники асинхронності політичної системи: аналіз причин і наслідків
- ✓ Вплив соціальних мереж та цифрових платформ на стійкість демократій
- ✓ Особливості функціонування «гібридних» політичних режимів
- ✓ «Інформаційний контекст» як важлива складова зовнішнього середовища політичної системи

Питання для самоперевірки

- Як новітні інформаційно-технологічні здобутки трансформують уявлення про політичну реальність?
- Чому політична система може втратити соціальну релевантність без адаптації до змін?
- Охарактеризуйте концепцію зворотного зв'язку та «кібернетичного гомеостазу».
- Що таке «асинхронність політичної системи» і якими можуть бути її причини?
- Чим відрізняються інтрасоціальне та екстрасоціальне середовище політичної системи?

Домашній практикум

Практичне завдання 1. Осмислення комунікаційно-інформаційної природи політичної системи

Мета: зрозуміти, як інформаційні та комунікаційні процеси впливають на функціонування політичної системи.

Завдання:

1. Дайте визначення комунікаційно-інформаційної природи політичної системи.

2. Опишіть основні елементи інформаційних потоків у політичній системі та їхнє значення для прийняття рішень.

Практичне завдання 2. Політична система в контексті сучасних комунікативно-інформаційних технологій

Мета: оцінити роль сучасних технологій у формуванні політичних процесів.

Завдання:

1. Проаналізуйте, як соціальні мережі, цифрові платформи та медіа змінюють взаємодію політичних інститутів та громадян.

2. Наведіть приклади використання новітніх комунікаційних технологій у політичних кампаніях або державних ініціативах.

3. Складіть схему інформаційних потоків у сучасній політичній системі.

Практичне завдання 3. Роль зворотного зв'язку та гомеостазу у стабільності політичної системи

Мета: зрозуміти, як механізми контролю та зворотного зв'язку підтримують стабільність системи.

Завдання:

1. Опишіть поняття зворотного зв'язку та гомеостазу у політичній системі.

2. Наведіть приклади, коли ефективний або неефективний зворотний зв'язок впливав на стабільність політичної системи.

Практичне завдання 4. Сучасний авторитаризм та технології його впливу на демократію

Мета: оцінити сучасні методи авторитарного впливу на політичні процеси та демократичні інститути.

Завдання:

1. Опишіть основні технології сучасного авторитаризму (цензура, пропаганда, контроль інформаційних потоків, маніпуляції громадською думкою).

2. Наведіть приклади впливу авторитарних практик на демократичні процеси в сучасних країнах.

3. Складіть короткі рекомендації щодо протидії маніпулятивним технологіям у демократичних системах.

Методичні рекомендації:

- Розглядайте політичну систему як складну, відкриту систему управлінського типу, що існує на основі механізмів зворотного зв'язку.
- Акцентуйте увагу на впливі комунікаційних та інформаційних технологій на стійкість і трансформацію політичної системи.
- Проаналізуйте сучасний авторитаризм і його технології впливу на демократію через цифрові платформи та інформаційні механізми.
- Аналізуйте актуальні події в українській політиці через призму комунікаційно-інформаційних підходів.
- Вивчайте приклади ендогенної та екзогенної асинхронності політичних систем і її вплив на стабільність режиму.
- Практикуйте оцінку політичних процесів за показниками інтрасоціального та екстрасоціального середовища для кращого розуміння механізмів адаптації системи.

Рекомендована література

Основна

Березовська-Чміль О. Порівняльний аналіз демократичного та авторитарного політичних режимів. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. Випуск 15, 2023. С. 11-17.

Інформаційно-комунікаційні технології у сфері національної безпеки: навчальний посібник / за заг. ред. Г.П. Ситника; «Академпрес». Київ, 2024. 176 с.

Лисенко Ю.В., Манелюк Ю.М. Маніпулювання як складова політичної комунікації в умовах інформаційних протистоянь. Науковий журнал «Політикус». 2024. Випуск 1. С. 67-72.

Політичні технології в сучасних владних процесах : навчальний посібник / В. Ф. Смолянюк, С. С. Бульбенюк, Ю. М. Манелюк та ін. Київ. КНЕУ, 2021. 328 с.

Почепцов Г.Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології ХХІ століття: монографія. Київ: «Києво-Могилянська академія», 2017. 260 с

Проноза І.І. Роль політичних комунікацій у сучасному інформаційному просторі. *«Політикус»*. Вип 3. 2021С. 65-79.

Додаткова

Вонсович С.Г. Виникнення ідейних засад тоталітаризму. *Політологічні студії : зб. наук. праць* [Електронний ресурс] / [редкол. О.В. Віннічук (відп. ред.) та ін.]. Кам'янець-Подільський, 2025. Вип. 7. С. 3–15. URI: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/9557>

Булгаков Д. О Комунікаційна діяльність органів влади. *«Політичне життя»* № 3-2024 С.1-10.

Демартино А. П. Поняття і класифікація новітніх інформаційно-комунікативних технологій. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Вип. 24.2018.С. 94-99.

Левченко І. Соціальна комунікація як важлива складова інформаційно-комунікаційного простору. *Соціум. Документ. Комунікація*. 2022. Вип. 14. С. 253-265.

Специфіка комунікативних впливів у соціокультурному просторі: монографія / за заг. ред. В. І. Башманівського. Житомир: «ЖДУ» ім. І. Франка, 2023. 461 с.

Шабанов М. Патримоніальний політичний режим та його відтворення: системні риси та специфіка. *Вісник Львівського університету*, 2017. Вип. 13, С. 159-165.

Тема 12. Політична іміджологія як складова практичної діяльності

Мета. Ознайомити здобувачів вищої освіти з теоретико-прикладною сутністю політичної іміджології та її роллю у практичній політичній діяльності. Розкрити принципи, технології та особливості формування іміджу політичних лідерів, партій і державних інститутів у сучасних соціально-політичних умовах; сформуванати практичні навички аналізу іміджевих стратегій, оцінки їх ефективності та застосування у політичних комунікаціях і управлінській діяльності.

Терміни і поняття до теми: імідж (уявний образ), іміджологія (наука), іміджмейкінг (технологія), персоніфікація політики, харизматичний імідж, політичний лідер, демократичні інституції, кланово-родова структура суспільства.

Питання для обговорення

1. Політична іміджологія: джерела, етапи та сутність;
2. Роль персоніфікації в політиці та формування іміджу політичного лідера;
3. Технології іміджмейкінгу та їх застосування в сучасній політиці;
4. Аналіз іміджу владно-політичного істеблішменту України;
5. Трансформація політичного іміджу в умовах війни та нових викликів.

Теми доповідей (орієнтовні)

- ✓ Психологічні механізми впливу харизматичного іміджу на електорат.
- ✓ Ефективність іміджевих легенд у сучасних виборчих кампаніях.
- ✓ Особливості формування іміджу українського політикуму в міжнародному просторі.
- ✓ Порівняльний аналіз іміджів політичних лідерів різних історичних епох.
- ✓ Роль медіа у створенні та руйнуванні політичного іміджу.

Питання для самоперевірки

- У чому полягає відмінність між іміджологією та іміджмейкінгом?

- Які особистісні характеристики лідера є ключовими для формування його іміджу?
- Як співвідносяться політичний імідж та реальна діяльність політика?
- Які методи конструювання іміджу партії є найефективнішими?
- Як війна та глобальні конфлікти впливають на імідж держави та її лідерів?

Домашній практикум: Практичне завдання 1. Аналіз теоретичних засад політичної іміджелогії

Мета: сформувати розуміння теоретичних основ політичної іміджелогії та її місця у системі політичних наук.

Завдання:

1. Опрацюйте наукові джерела, присвячені становленню та розвитку політичної іміджелогії як міждисциплінарної галузі (комунікативістика, соціологія, психологія, політологія).
2. Підготуйте короткий аналітичний звіт (1-2 стор.) про основні етапи розвитку політичної іміджелогії в Україні та світі.
3. Визначте ключові принципи формування політичного іміджу, спираючись на праці сучасних дослідників (наприклад, Г. Почепцова).
4. Сформулюйте власне визначення поняття «*політичний імідж*» та обґрунтуйте його відмінність від понять «*репутація*» та «*бренд*» у політичному контексті.

Практичне завдання 2. Персоніфікація політики та імідж політичного лідера

Мета: засвоїти підходи до аналізу процесів персоніфікації політики та механізмів конструювання харизматичного іміджу.

Завдання:

1. Виберіть одного відомого політичного лідера України або світу (наприклад, В. Зеленського, Д. Трампа, У. Черчилля).
2. Проаналізуйте основні складові його іміджу за такими критеріями:
 - візуальний компонент (зовнішній образ, невербальні коди);
 - комунікативна стратегія (риторика, медійні виступи, поведінка в кризових ситуаціях);
 - емоційно-психологічний вплив на електорат;
 - символічні елементи (слогани, кольори, національні маркери).
3. Зробіть висновок про тип іміджу лідера (харизматичний, технократичний, народний, авторитарний тощо).
4. Оцініть, наскільки імідж цього лідера відповідає соціально-політичним очікуванням суспільства в певний історичний період.

Практичне завдання 3. Іміджмейкінг як технологія політичних комунікацій

Мета: сформувати вміння розробляти елементи іміджевої стратегії для політичного суб'єкта.

Завдання:

1. Розробіть концептуальну модель іміджевої кампанії для умовної політичної партії або кандидата.
2. Визначте:
 - цільову аудиторію;
 - ключові меседжі та символи;
 - інструменти впливу (ЗМІ, соціальні мережі, публічні заходи, візуальна айдентика).
3. Підготуйте короткий опис етапів реалізації кампанії: діагностика, проектування, реалізація, моніторинг.
4. Аргументуйте вибір конкретних технологій іміджмейкінгу (з урахуванням політичної культури та інформаційного середовища України).

Практичне завдання 4. Аналітика та оцінка іміджу владно-політичного істеблішменту України

Мета: виробити навички застосування методів політичного аналізу для оцінки іміджевих стратегій державних інститутів.

Завдання:

1. Проаналізуйте імідж одного з інститутів державної влади України (наприклад, Верховної Ради, Кабінету Міністрів або Президента) у контексті сучасних комунікаційних викликів.

2. Використайте метод контент-аналізу для вивчення медійного висвітлення діяльності цього інституту (за останні 3-6 місяців).

3. Визначте основні риси іміджу (позитивні, нейтральні, негативні), а також інформаційні чинники, що їх формують.

4. Запропонуйте рекомендації щодо покращення публічного іміджу цього інституту з урахуванням принципів прозорості, відповідальності та демократичної комунікації.

Методичні рекомендації

- Зосередьтеся на практичному застосуванні іміджелогії та іміджмейкінгу у політичних кампаніях та діяльності лідерів.
- Використовуйте сучасні приклади української та міжнародної політики, щоб проаналізувати, як формується та змінюється імідж політиків і партій.
- Досліджуйте вплив цифрових технологій і соціальних медіа на іміджеві стратегії.
- Оцініть, як національні символи, історична спадщина та демократичні інституції впливають на формування іміджу політика чи держави.
- Розглядайте імідж як інструмент політичної комунікації, що поєднує психологічні, соціальні та стратегічні аспекти.

Рекомендована література

Основна

Вонсович С.Г. Політична маніпуляція у міждисциплінарному контексті: основні підходи. *Регіональні студії : наук. зб.* Ужгород : Гельветика, 2024. Вип. 36. С. 22–26.

Вонсович С.Г. Формат харизматичного політичного лідерства в контексті авторитарного й тоталітарного суспільств. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія.* 2026. № 22. С. 75–82. DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-22>

Барановський Ф. В. Роль візуального іміджу політичного лідера в демократичному суспільстві. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право.* Випуск 2(58) 2023. С. 40-47.

Лазор К. П. Роль імпліцитної теорії лідерства для побудови іміджу політичного лідера. *Науковий журнал «Психологія та соціальна робота».* Вип. 2 (52). Одеса: «Астропринт», 2020. С. 95-109.

Марчук В. Іміджеві та репутаційні виклики в період воєнного стану. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія.* Випуск 21, 2025. С.233-240.

Перепелиця Н.О. Роль політичного іміджу у виборчих кампаніях: як образ лідера впливає на результати виборів. *Регіональні студії,* 2023. № 35. С.183-188.

Karabin T., Lukyanov V., Popovych I. Local Government Transfer into the Process of Ukraine's European Integration: Achievements of Communities and Losses of the Executive Branch of Power. *Lex Localis.* 2021. Vol. 19(4). P. 1015-1037.

Додаткова

Березовська-Чміль О. Б. Політична іміджелогія та політичний іміджмейкінг як теорія та практика творення політичного іміджу. *Прикарпатський вісник НТШ. Думка.* 2018. № 5. С. 107-114.

- Гидик А., Герман І. Специфіка діагностики показників ефективності іміджу політичного лідера. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Філософія, Соціологія, Політологія*. 2016. № 1, С. 42-51.
- Корнієнко, В.О., Денисюк С.Г. Імідж політичного лідера: проблеми формування та практичної реалізації. «УНІВЕРСУМ-Вінниця», 2009. 145 с.
- Лаврентій А. Імідж як предмет наукового аналізу. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. Серія: Державне управління. 2019. № 3. С. 30-38.
- Милосердна І. М. Імідж політичного лідера як категорія pr-технології *Актуальні проблеми політики*. 2019. Вип. 64 С.118-133.
- Lindholm J., Carlson T., Högväg J. See Me, Like Me! Exploring Viewers' Visual Attention to and Trait Perceptions of Party Leaders on Instagram. *The International Journal of Press/Politics*. 2021. Vol. 26, No 1. P. 167-187

ТЕМА 13. Практика використання політичної реклами у політичних комунікаціях

Мета. Ознайомити студентів із поняттям політичної реклами, її роллю в комунікаційному процесі та трансформаціями в умовах розвитку інтернет-комунікацій. Проаналізувати вплив політичної реклами на громадську думку у різних політичних режимах і дослідити особливості її застосування в Україні.

Терміни і поняття до теми: політична реклама, політичні комунікації, пропаганда, громадська думка, політична рекламістика, інтернет-комунікації, ідеологічна індоктринація.

Питання для обговорення

1. Поняття політичної реклами та її роль у політичних комунікаціях;
2. Трансформації політичної рекламістики в епоху інтернет-комунікацій;

3. Реклама у сталих демократіях та її вплив на громадську думку;
4. Пропагандистська ідеологічна індоктринація в сучасних автократіях;
5. Структурування громадської думки в Україні в контексті політичної реклами.

Теми доповідей (орієнтовні)

- ✓ Ефективні методи впливу на громадську думку в політичній рекламі.
- ✓ Перехід від масової реклами до таргетованої в інтернет-комунікаціях.
- ✓ Політична реклама як замітник політики: міф чи реальність?
- ✓ Особливості використання символіки та алюзій у сучасній політичній рекламі.
- ✓ Роль соціальних мереж у політичній рекламі під час виборчих кампаній.

Питання для самоперевірки

- Що таке політична реклама та чим вона відрізняється від комерційної?
- Як змінилась політична реклама з появою інтернет-комунікацій?
- Які морально-етичні проблеми виникають у політичній рекламі?
- Чому повторення є ефективним інструментом у політичній рекламі?
- Як пропагандистська індоктринація впливає на громадську думку в автократіях?
- Які завдання стоять перед фахівцями у сфері політичної реклами?

Домашній практикум

Практичне завдання 1. Аналіз сутності політичної реклами та її ролі в комунікаціях

Мета: сформувати розуміння поняття політичної реклами та її функцій у системі політичних комунікацій.

Завдання:

1. Опрацюйте наукові джерела та сучасні дослідження з політичної реклами, політичних комунікацій та громадської думки.

2. Підготуйте аналітичну записку (1-2 стор.) з визначенням термінів: *політична реклама, політичні комунікації, громадська думка.*

3. Проаналізуйте приклад однієї політичної кампанії в Україні або за кордоном, виділивши роль політичної реклами у формуванні публічного образу політичного суб'єкта.

4. Визначте ключові комунікаційні канали, які використовуються в цій кампанії, та їх ефективність у досягненні цілей.

Практичне завдання 2. Трансформації політичної рекламістики в епоху інтернет-комунікацій

Мета: ознайомити здобувачів із сучасними технологіями політичної реклами та специфікою інтернет-комунікацій.

Завдання:

1. Оберіть приклад сучасної політичної кампанії в Україні, яка активно використовує інтернет-комунікації (соціальні мережі, месенджери, сайти партій).

2. Проаналізуйте використання цифрових платформ для формування іміджу політичного лідера або партії.

3. Виділіть специфічні інструменти політичної рекламістики в інтернет-середовищі: таргетинг, вірусні відео, меми, інтерактивні опитування.

4. Сформулюйте висновки щодо ефективності цих інструментів у впливі на різні категорії електорату.

Практичне завдання 3. Політична реклама у стабільних демократіях та її вплив на громадську думку

Мета: розвинути навички оцінки впливу реклами на суспільну думку в умовах демократичних політичних систем.

Завдання:

1. Проведіть порівняльний аналіз політичних рекламних кампаній у двох «стабільних» демократіях (наприклад, США та Німеччина).

2. Визначте основні стратегії та повідомлення, що використовуються для формування громадської думки.

3. Оцініть роль медійних платформ у досягненні ефективності кампаній.

4. Підготуйте короткий аналітичний висновок щодо того, як реклама впливає на політичні преференції та поведінку виборців.

Практичне завдання 4. Пропагандистська індоктринація та структурування громадської думки в Україні

Мета: навчити аналізувати ідеологічні та пропагандистські механізми впливу на громадську думку у різних політичних режимах.

Завдання:

1. Розгляньте сучасні приклади пропагандистських технологій у сучасних автократіях та порівняйте їх із комунікаційними практиками в Україні.

2. Проаналізуйте, яким чином політична реклама та інформаційні кампанії впливають на структурування громадської думки в Україні.

3. Визначте ключові засоби ідеологічної індоктринації: маніпулятивні повідомлення, візуальні символи, повторювані наративи.

4. Складіть рекомендації щодо підвищення критичної медіаграмотності населення та протидії маніпуляціям.

Методичні рекомендації

- Розглядайте політичну рекламу не просто як набір заходів, а як цілісну систему впливу на свідомість і поведінку громадян.
- Аналізуйте трансформації рекламістики в умовах цифрових технологій: від масової до таргетованої реклами, що проникає у приватний простір.
- Звертайте увагу на морально-етичні аспекти політичної реклами та її наслідки для суспільства.
- Використовуйте практичний аналіз рекламистських кампаній і розробки власних стратегій комунікації з урахуванням цифрових платформ.

Рекомендована література

Основна

- Вонсович С.Г. Політична маніпуляція у міждисциплінарному контексті: основні підходи. *Регіональні студії : наук. зб.* Ужгород : Гельветика, 2024. Вип. 36. С. 22–26.
- Кропивко В. Політична реклама у публічній комунікації: між державним регулюванням та ринком. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії.* 2022. Вип. 43. С.282-288.
- Романенко О.В. Чинники формування громадської думки в системі політичних PR. *Юридична психологія.* 2019.№1 (24). 39-45.
- Технології сучасних міжнародних відносин: колективна монографія / І.В.Іщенко, О.Ю.Висоцький, В.О.Пермінов та ін.; за заг. ред. професора І.В.Іщенка. Дніпро: «Акцент ПП», 2021. 292 с.
- Третяк О.А. Торяник В.М. Публічна політика як чинник формування громадської думки: значення для сучасного партійного будівництва. *Політичне життя.* 2023. №3 С., 35-40.
- Шабанов М. О. Сучасні політичні режими: концептуальні засади та практичний вимір : навч. посіб. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2022. 143 с.

Додаткова

- Кравець А.Ю. Політичний інтернет простір: потенційні можливості та реальні виклики. *Політичне життя.* 2025. №1. С, 114-119.
- Махно Ю. Політична участь: сутність поняття та функції. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія.* Вип. 17, 2024. С. 132-137.
- Музиченко Г.В. Ефективність каналів поширення політичної реклами в президентських виборчих кампаніях 2014 та 2019 років в Україні. *Регіональні студії,* 2020.№22. С.33-40.
- Світла В. В. Політичне структурування громадської думки: теоретичні засади дослідження *Регіональні студії,* 2020. № 23. С. 54-57.

Шманатов М. С. Цифрові технології як фактор впливу на політичні процеси : спроба концептуалізації. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Питання політології»*. 2021. Випуск 40. С. 29-27.

Тема 14. Класичні та сучасні технології впливу на суспільство у політиці.

Мета. Ознайомити студентів із теоретико-прикладною сутністю політичного впливу, розкрити механізми, інструменти та технології формування суспільної свідомості у політиці, а також навчити аналізувати практичне застосування класичних і сучасних технологій впливу на прикладах українського та міжнародного політичного досвіду.

Терміни і поняття до теми: Політичний вплив, політична комунікація, політична маніпуляція, пропаганда, агітація, політична реклама, соціальна інженерія, інформаційна війна, фреймінг, політичний наратив, масова свідомість, технології переконання.

Питання для обговорення

1. Сутність політичного впливу: поняття, функції, механізми.
2. Класичні технології політичного впливу: пропаганда, агітація, символічна політика.
3. Маніпулятивні техніки у політичній практиці: міфи, стереотипи, страх, емоційне зараження.
4. Сучасні технології політичного впливу: соціальні мережі, таргетинг, алгоритмічні кампанії, штучний інтелект.
5. Етичні та правові аспекти використання технологій впливу у демократичних політичних системах.

Теми доповідей (орієнтовні)

- ✓ Еволюція політичної пропаганди: від друкованого слова до цифрових платформ.
- ✓ Психологічні механізми масового впливу у виборчих кампаніях.

- ✓ Соціальні мережі як простір маніпуляції політичною свідомістю.
- ✓ Технології створення «віртуальної популярності» у політиків.
- ✓ Використання дезінформації та фейків як інструментів політичного впливу.
- ✓ Моральні виклики застосування цифрових технологій у політичних комунікаціях.
- ✓ Український досвід протидії інформаційним атакам та пропаганді.

Питання для самоперевірки

- Що відрізняє політичну пропаганду від агітації?
- Які основні психологічні механізми лежать в основі політичного впливу?
- Яким чином цифрові технології змінюють традиційні методи політичного впливу?
- Які ризики несе використання маніпулятивних технологій у демократичній політиці?
- Як громадянське суспільство може протидіяти інформаційним маніпуляціям?

Домашній практикум

Практичне завдання 1. Аналіз сутності політичного впливу

Мета: сформулювати розуміння ключових понять, функцій та механізмів політичного впливу.

Завдання:

1. Опрацюйте наукові джерела щодо політичного впливу, зокрема роботи з теорії політики та політології масових комунікацій.

2. Складіть коротку аналітичну записку (1-2 стор.) з визначеннями: *політичний вплив, функції політичного впливу, механізми впливу.*

3. Наведіть приклади практичного застосування цих механізмів у сучасній політичній діяльності України.

4. Визначте, які механізми політичного впливу домінують у різних політичних режимах (демократія, автократія, змішані системи).

Практичне завдання 2. Класичні технології політичного впливу

Мета: засвоїти традиційні методи впливу на суспільну свідомість та поведінку виборців.

Завдання:

1. Проаналізуйте приклади класичних технологій політичного впливу: пропаганди, агітації, символічної політики.

2. Для кожної технології визначте її мету, інструменти та очікуваний ефект на цільову аудиторію.

3. Підготуйте таблицю порівняння: технологія - приклад застосування - ефективність.

4. Сформулюйте власні висновки щодо актуальності цих технологій у сучасній політичній практиці.

Практичне завдання 3. Маніпулятивні техніки у політичній практиці

Мета: навчити розпізнавати маніпулятивні стратегії та оцінювати їхній вплив на громадську думку.

Завдання:

1. Опрацюйте приклади використання маніпулятивних технік: міфи, стереотипи, страх, емоційне зараження.

2. Проаналізуйте конкретні політичні кампанії в Україні чи світі, де застосовувалися ці техніки.

3. Визначте ефект цих маніпуляцій на поведінку виборців і формування політичних установок.

4. Розробіть рекомендації щодо протидії маніпуляціям та підвищення критичної політичної обізнаності населення.

Практичне завдання 4. Сучасні технології політичного впливу та етичні аспекти

Мета: розвинути практичні навички оцінки ефективності цифрових технологій політичного впливу та усвідомлення етичних і правових обмежень.

Завдання:

1. Проаналізуйте сучасні технології політичного впливу: соціальні мережі, таргетинг, алгоритмічні кампанії, штучний інтелект.

2. Наведіть приклади їхнього застосування у політичних кампаніях України або інших країн.

3. Оцініть потенційні ризики порушення етичних та правових норм у застосуванні цих технологій.

4. Підготуйте короткий звіт із рекомендаціями щодо відповідального використання сучасних технологій впливу у демократичному суспільстві.

Методичні рекомендації

- Зосередьтеся на практичному аналізі сучасних політичних кампаній в Україні та світі.
- Проаналізуйте конкретні приклади застосування пропаганди, фреймінгу та політичної реклами у медіа.
- Визначте, які цифрові інструменти (соцмережі, чат-боти, аналітика даних) використовуються для впливу на виборців.
- Оцініть етичні межі політичного впливу - де закінчується переконання і починається маніпуляція.

- Розгляньте вплив війни, криз та глобальних конфліктів на формування політичних наративів і громадської думки.
- Використовуйте приклади з практичної політології, щоб зрозуміти, як технології впливу застосовуються в реальній політичній діяльності.

Рекомендована література:

Основна

Була С.П. Свідерська О.І. Соціальні мережі як інструмент політичної маніпуляції. *«Політикус»* 2020. Вип.4. С.21-25.

Вонсович С.Г. Політична маніпуляція у міждисциплінарному контексті: основні підходи. *Регіональні студії: наук. зб.* Ужгород: «Гельветика». Вип. 36. 2024. С.22-26.

Вонсович С.Г. Технології політичних процесів: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. 104 с.

Гончаренко М.М.. Політична агітація та пропаганда на телебаченні: особливості використання. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Питання політології»*, 2023, Вип 43. С. 47-50.

Політичні технології в сучасних владних процесах: навчальний посібник / В. Ф. Смолянюк, С. С. Бульбенюк, Ю. М. Манелюк та ін. Київ. КНЕУ, 2021. 328 с.

Додаткова

Віннічук О.В. Руда Л. А. Пропаганда як інструмент політичної комунікації в умовах Російсько-Української війни. *«Політичне життя»* №1. 2024. С. 82-87.

Гурківська, А.. Концептуалізація поняття «політична пропаганда». *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. Студії.* 2021. Вип 35. С. 150-160.

Кухоцька, Т. Г. Вплив технологій штучного інтелекту на сучасні політичні комунікації: перспективи та виклики. *Регіональні студії: науковий збірник* Ужгород : «Гельветика», 2024. Вип. 38. С. 85-89.

Павлов Д. Особливості технологій політичної пропаганди. *Грані*. Том 21 №2 2018. С. 141-149.

Сушко А.І. Прохоренко А.М. Політична пропаганда як складова інформативно-комунікативної діяльності органів державної влади. *Актуальні проблеми політики*. 2023. Вип. 72С. 57-61.

Тема 15. Застосування базових моделей інформаційно-аналітичної діяльності практичною політологією

Мета. Ознайомити здобувачів вищої освіти із сутністю та принципами інформаційно-аналітичної діяльності (ІАД) у практичній політології, її взаємозв'язком із науковою та управлінською діяльністю. Розкрити методи та базові моделі ІАД, дослідити їхнє значення для збору, обробки та інтерпретації політичної інформації, а також сформувати практичні навички застосування аналітичних моделей для оцінки політичних процесів, прогнозування тенденцій і підготовки рекомендацій для політичного керівництва.

Терміни і поняття до теми: інформаційно-аналітична діяльність, первинна інформація, аналітика, прикладний характер аналітики, інформаційні моделі, об'єктивні закономірності, причинно-наслідкові зв'язки.

Питання для обговорення

1. Актуальність, суть і принципи інформаційно-аналітичної діяльності;
2. Цілі, об'єкт, предмет і суб'єкти ІАД;
3. Характеристика основних різновидів ІАД;
4. Параметри інформації; базові моделі для аналізу інформаційних явищ.

Теми доповідей (орієнтовні)

- ✓ Зв'язок ІАД із науковою та управлінською діяльністю.
- ✓ Професія аналітика: ключові ділові та особистісні якості.

- ✓ Інформація як ресурс: властивості та особливості використання.
- ✓ Базові моделі для аналізу інформаційних явищ у практичній політиці.
- ✓ Використання ІАД у політичних та економічних процесах.

Питання для самоперевірки

- У чому полягає суть інформаційно-аналітичної діяльності?
- Які основні принципи ІАД?
- Чим відрізняється інформаційна аналітика від наукового аналізу?
- Які цілі, об'єкти та суб'єкти ІАД?
- Як аналітик створює нове знання?
- Назвіть основні методи та різновиди аналітики.

Домашній практикум

Практичне завдання 1. Сутність та принципи інформаційно-аналітичної діяльності

Мета: сформувати розуміння базових понять і принципів інформаційно-аналітичної діяльності (ІАД).

Завдання:

1. Опрацюйте наукові джерела щодо ІАД, її історії та сучасного значення в політичній практиці.
2. Підготуйте коротку аналітичну записку (1-2 стор.) з визначенням ключових термінів: *інформаційно-аналітична діяльність, первинна інформація, аналітика*.
3. Опишіть основні принципи ІАД, зокрема об'єктивність, системність, своєчасність та прикладний характер аналітики.
4. Наведіть приклади застосування ІАД у діяльності політичних або державних інститутів України.

Практичне завдання 2. Цілі, об'єкти та суб'єкти ІАД

Мета: навчити визначати складові інформаційно-аналітичного процесу та розмежовувати їх за функціями.

Завдання:

1. Опишіть цілі інформаційно-аналітичної діяльності та їх значення для прийняття рішень у політиці та державному управлінні.
2. Визначте об'єкт, предмет та суб'єкт ІАД, наводячи приклади для кожної категорії.
3. Проаналізуйте взаємодію суб'єктів у процесі збору, обробки та інтерпретації інформації.
4. Підготуйте схему взаємозв'язку цілей, об'єктів та суб'єктів ІАД у політичній практиці.

Практичне завдання 3. Різновиди інформаційно-аналітичної діяльності

Мета: розвинути навички класифікації та оцінки типів аналітичної роботи у політичному середовищі.

Завдання:

1. Дослідіть основні різновиди ІАД: стратегічна, оперативна, тактична, прогнозна аналітика.
2. Для кожного різновиду визначте:
 - призначення;
 - джерела інформації;
 - приклади застосування в сучасній політичній практиці.
3. Складіть порівняльну таблицю різновидів ІАД з основними характеристиками та завданнями.
4. Проаналізуйте, який різновид ІАД є найбільш ефективним у кризових або нестабільних політичних умовах.

Практичне завдання 4. Моделі та параметри інформаційного аналізу

Мета: навчити застосовувати інформаційні моделі для аналізу політичних явищ та встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

Завдання:

1. Опишіть основні параметри інформації (об'єктивність, повнота, достовірність, своєчасність).
2. Ознайомтеся з базовими моделями для аналізу інформаційних явищ (матричні, причинно-наслідкові, системні моделі).
3. Складіть приклад інформаційної моделі для оцінки політичної ситуації або суспільної реакції на певну політичну подію в Україні.
4. Визначте об'єктивні закономірності та причинно-наслідкові зв'язки, які можна виявити за допомогою цієї моделі, та зробіть короткий аналітичний висновок.

Методичні рекомендації.

- Зосередьтеся на практичному застосуванні ІАД як процесу перетворення інформації для прийняття рішень у політичній сфері.
- Вивчайте, як інформаційні моделі дозволяють виявляти закономірності, тенденції та причинно-наслідкові зв'язки, що допомагає створювати нове знання про політичні явища.
- Практикуйте застосування базових моделей (логічні, статистичні, системні) для аналізу політичної інформації.
- Аналізуйте ефективність різних методів аналітики у вирішенні конкретних завдань політичного прогнозування та управління.

Рекомендована література

Основна

Вонсович С.Г. Політичний аналіз і прогноз: навчально-методичний посібник.

Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 228 с.

Дерев'янка С. М., Матвієнків С. М. Політичне прогнозування: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Вид-во ПНУ ім. В. Стефаника, 2022. 146 с.

Кобець, Ю. Використання матриці swot в аналізі політичних систем. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*, 2020. Вип. 1 (59), С.37-41.

Мамонтова Е. Інноваційні методи і технології в політичній аналітиці та експертизі. *Актуальні проблеми політики*. 2025. Вип. 75 С. 73-78.

Сенченко М. Інформаційно-аналітична діяльність «мозкових центрів». *Вісник Книжкової палати*. 2021. № 4. С. 24-31.

Додаткова

Варенко В.М. Інформаційно-аналітична діяльність: Навч. посіб. Київ. Університет «Україна», 2014. 417 с.

Каращук О. Інформаційно-аналітична діяльність в умовах Російської агресії . Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2023. Вип. 67. С. 230-243.

Кілієвич О. І., Рябцев Г. Л., Тертичка В. В. Практикум з підготовки аналітичних документів: навч. посіб. Київ: «К. І. С»., 2016. 95 с.

Потіха А. Інформаційно-аналітичний ресурс засобів масової комунікації політичних партій України (1990-2010-ті рр.) : монографія; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2023. 192 с.

Стешенко Н., Болотіна Є., Чоста К. Технології big data як система сучасних методів політичного впливу. *Регіональні студії*. 2022. № 31. С.44 - 48.

Тема 16. Роль практичної політології у врегулюванні політичних конфліктів

Мета. Сформувати у студентів практичні вміння аналізувати, прогнозувати та врегульовувати політичні конфлікти, використовуючи інструменти та технології практичної політології. Ознайомити з алгоритмами дій політолога в умовах політичної кризи, навчити застосовувати методи переговорів, фасилітації, медіації та кризових комунікацій у реальних політичних ситуаціях України та світу.

Терміни і поняття до теми: політичний конфлікт, політична криза, медіація, фасилітація, переговорний процес, комунікаційна стратегія, політична стабілізація, антикризові технології, політична комунікація, інформаційна безпека, врегулювання, консенсус, політичне посередництво, діалогові платформи, політична деескалація.

Питання для обговорення

1. Практична політологія як інструмент аналізу і врегулювання політичних конфліктів.
2. Типові політичні конфлікти в Україні: причини, динаміка, приклади.
3. Механізми та технології врегулювання конфліктів: переговори, посередництво, публічні консультації.
4. Політолог як кризовий аналітик і комунікатор: практичні функції у політичних процесах.
5. Практичні моделі врегулювання політичних конфліктів: український і міжнародний досвід.

Теми доповідей (орієнтовні)

- ✓ Конфлікт як політична технологія: як розпізнати штучне загострення.
- ✓ Переговори як інструмент деескалації: моделі та практика.
- ✓ Роль політолога у підготовці стратегій антикризової комунікації.
- ✓ Використання медіації у політичних процесах - кейси українських громад.
- ✓ Соціальні мережі як інструмент управління політичною напругою.
- ✓ Психологічні техніки у веденні політичних переговорів.
- ✓ Політична культура компромісу: умови формування в Україні.
- ✓ Практичний досвід врегулювання локальних політичних конфліктів (місцеві ради, партійні осередки).

Питання для самоперевірки

- Яку роль виконує практична політологія у врегулюванні політичних конфліктів?
- Які інструменти найефективніші для деескалації протистояння?
- Які етапи переговорного процесу є критичними для досягнення консенсусу?
- Як сучасні медіа та соцмережі впливають на перебіг політичних конфліктів?
- Які навички має мати політолог-практик у кризових умовах?
- У чому полягає відмінність між політичною медіацією та дипломатичним посередництвом?

Домашній практикум

Практичне завдання 1. Аналіз політичних конфліктів та криз

Мета: сформувати розуміння сутності політичних конфліктів та криз і їх динаміки у сучасній політичній практиці

Завдання:

1. Опрацюйте наукові джерела щодо поняття *політичний конфлікт*, *політична криза*, *політична стабілізація*.
2. Підготуйте аналітичну записку (1-2 стор.) з визначенням типових причин та етапів розвитку політичних конфліктів.
3. Проаналізуйте приклади конфліктів в Україні (внутрішньополітичні, міжпартійні, регіональні), розгляньте їх динаміку та ключових учасників.
4. Визначте, які інструменти політичної стабілізації були або могли бути застосовані для запобігання ескалації.

Практичне завдання 2. Механізми врегулювання конфліктів

Мета: навчити застосовувати аналітичні та практичні інструменти врегулювання політичних конфліктів.

Завдання:

1. Дослідіть механізми врегулювання: переговори, медіація, фасилітація, політичне посередництво, публічні консультації.
2. Проаналізуйте конкретний кейс українського або міжнародного конфлікту, де застосовувалися ці механізми.
3. Визначте, яка комунікаційна стратегія була використана та як вона вплинула на ефективність врегулювання.
4. Складіть коротку схему процесу врегулювання конфлікту з урахуванням етапів деескалації і досягнення консенсусу.

Практичне завдання 3. Роль політолога як кризового аналітика

Мета: сформувати практичні навички аналізу та комунікації політолога у кризових ситуаціях.

Завдання:

1. Опишіть функції політолога у політичних процесах: аналітик, комунікатор, консультант із антикризових технологій.
2. На прикладі обраного конфлікту в Україні визначте, які аналітичні дані та інструменти були ключовими для прийняття рішень.
3. Проаналізуйте, як політолог може сприяти політичній деескалації та стабілізації ситуації через діалогові платформи та інформаційну безпеку.
4. Підготуйте короткий звіт із практичними рекомендаціями для політолога у ролі кризового аналітика.

Практичне завдання 4. Моделі врегулювання політичних конфліктів

Мета: навчити порівнювати практичні моделі врегулювання конфліктів та адаптувати їх до українських реалій.

Завдання:

1. Опрацюйте приклади моделей врегулювання політичних конфліктів: український та міжнародний досвід.
2. Визначте ключові етапи моделей: підготовка, переговори, посередництво, досягнення консенсусу, оцінка результатів.

3. Проаналізуйте ефективність кожної моделі з урахуванням особливостей політичного середовища та інформаційної безпеки.

4. Складіть власну модель врегулювання політичного конфлікту для конкретного кейсу в Україні з описом етапів і використаних технологій.

Методичні рекомендації

- Застосовуйте метод аналізу кейсів (case study): дослідіть реальні політичні конфлікти (наприклад, протистояння гілок влади, партійні розколи, суспільні протести).
- Проведіть рольову симуляцію переговорів між умовними політичними акторами (влада, опозиція, громадськість).
- Проаналізуйте інформаційні кампанії у кризових політичних ситуаціях - як медіа або політичні комунікації впливали на перебіг конфлікту.
- Оцініть, як практична політологія може бути інструментом примирення в умовах воєнного чи післявоєнного суспільства.
- Визначте, як етичні стандарти і культура діалогу впливають на ефективність врегулювання.

Рекомендована література

Основна

Вонсович С.Г. Політичний аналіз і прогноз: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 228 с.

Маркітантов В. Ю., Найчук А. В., Переговори як механізм запобігання та подолання політичних конфліктів. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Випуск 4(64) 2024. С. 109-114.

Практична політологія. Бульбенюк С.С., Довганик Н.М., Зайцева З.І. та інші. Київ. КНЕУ, 2022. 328 с.

Сидоров, М. Політична комунікація: технологічний вимір. *Науково-теоретичний альманах Грані*, 2025. 28(1), С. 135-145.

Теорія та практика міжнародних переговорів : навч.-метод. посіб. / О. Виговська. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2023. 220 с.

Додаткова

Жекало Г. І. Теоретичні аспекти вивчення політичних конфліктів. Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Філософія, соціологія, політологія. 2015. № 1. С. 54-62.

Кінг П. Стратегії і тактики спілкування, або як знайти спільну мову з кожним / пер. з англ. Маріанни Восковнюк. Київ : Либідь, 2017. 128 с.

Конотопенко О.П., Гриб В.І., Лапшин С.А. Сутнісні характеристики політичного конфлікту в українському суспільстві. Регіональні студії. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 20. С.12-15.

Петрінко В.С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці. Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с.

Трофименко А. В., Константинова Ю.В. Конфліктологія та теорія переговорів. Маріуполь : МДУ 2020. 375 с.

Яхно Т.П., Куревіна І.О. Конфліктологія та теорія переговорів. ЦУЛ. 2021. 168с.

Тема 17. Використання видів і методів політичного аналізу на практиці

Мета. Ознайомити здобувачів вищої освіти з основними методами та методологією прикладного політичного аналізу, його різновидами та практичним застосуванням у дослідженні політичних процесів, діяльності політичних акторів і інститутів. Сформувати навички використання кількісних та якісних методів для оцінки політичної ситуації, прогнозування тенденцій розвитку та розробки обґрунтованих управлінських рішень і рекомендацій для політичного керівництва.

Терміни і поняття до теми: політичний аналіз, івент-аналіз, експертні оцінки, метод сценаріїв, ситуаційний аналіз, контент-аналіз, SWOT-аналіз, когнітивне картування, прогнозування політичних процесів.

Питання для обговорення

1. Види і методи політичного аналізу: ситуаційний та івент-аналіз.
2. Колективні методи експертних оцінок та метод сценаріїв.
3. Прикладне призначення SWOT-аналізу та його використання в політичних дослідженнях.
4. Когнітивне картування та прогнозування у політичних дослідженнях.

Теми доповідей (орієнтовні)

- ✓ Етапи застосування івент-аналізу на практичних прикладах.
- ✓ Порівняльний аналіз колективних методів експертних оцінок (Делфі, мозковий штурм, метод консенсусу).
- ✓ Розробка прогнозного сценарію розвитку політичної ситуації в Україні.
- ✓ Застосування контент-аналізу для вивчення цілей суб'єктів зовнішньополітичної діяльності.
- ✓ SWOT-аналіз політичної партії: сильні та слабкі сторони, можливості та загрози.
- ✓ Когнітивне картування взаємозв'язків між ключовими політичними акторами.

Питання для самоперевірки

- Які ключові завдання включає комплексний аналіз політики?
- Охарактеризуйте основні етапи політичного аналізу як дослідницького процесу.
- У чому суть івент-аналізу та які його переваги і недоліки?
- Як метод сценаріїв допомагає в стратегічному плануванні та прогнозуванні?

- Які основні етапи контент-аналізу та що є одиницею аналітичного спостереження?
- Як когнітивне картування допомагає виявляти взаємозв'язки між акторами політичної системи?
- Які обмеження мають колективні експертні методи при прогнозуванні?

Домашній практикум

Практичне завдання 1. Ситуаційний та івент-аналіз у політиці

Мета: навчити застосовувати базові методи оцінки політичних подій та ситуацій.

Завдання:

1. Опрацюйте теоретичні джерела щодо ситуаційного та івент-аналізу.
2. Виберіть конкретну політичну подію в Україні (наприклад, ухвалення важливого закону, вибори, парламентська криза).
3. Використовуючи метод ситуаційного аналізу, опишіть ключові фактори, що вплинули на розвиток події, та визначте учасників і зацікавлені сторони.
4. Застосуйте івент-аналіз для систематизації хронології подій і оцінки їхніх наслідків.
5. Підготуйте короткий аналітичний звіт із висновками щодо можливих сценаріїв розвитку події.

Практичне завдання 2. Колективні методи експертних оцінок та метод сценаріїв

Мета: навчити використовувати експертні оцінки для прогнозування політичних процесів.

Завдання:

1. Опишіть принципи колективних методів експертних оцінок (наприклад, Делфі) та метод сценаріїв.
2. Визначте політичну проблему або виклик (наприклад, електоральна поведінка певної групи виборців, розвиток політичного конфлікту).

3. Залучіть «експертну групу» (можна змодельовати на основі літературних даних) та складіть експертні оцінки ключових факторів і ризиків.

4. Сформууйте два-три можливі сценарії розвитку події з описом передумов і наслідків.

5. Підготуйте аналітичну таблицю порівняння сценаріїв за критеріями ризику та ефективності рішень.

Практичне завдання 3. SWOT-аналіз у політичних дослідженнях

Мета: навчити оцінювати політичні суб'єкти або процеси за допомогою прикладного інструменту SWOT-аналізу.

Завдання:

1. Виберіть політичний суб'єкт або політичну кампанію (партія, рух, кандидат).

2. Проведіть SWOT-аналіз, виділивши:

- Сильні сторони (Strengths)
- Слабкі сторони (Weaknesses)
- Можливості (Opportunities)
- Загрози (Threats)

3. Визначте, які внутрішні та зовнішні фактори впливають на ефективність політичної діяльності.

4. Сформулюйте рекомендації щодо покращення стратегічного позиціонування суб'єкта або кампанії.

Практичне завдання 4. Когнітивне картування та прогнозування

Мета: навчити будувати когнітивні карти для моделювання політичних процесів і прогнозування їх розвитку.

Завдання:

1. Ознайомтеся з методологією когнітивного картування та її застосуванням у політичному аналізі.

2. Виберіть актуальну політичну проблему (наприклад, політичну стабілізацію регіону, реформу або політичний конфлікт).

3. Побудуйте когнітивну карту, виділивши ключові суб'єкти, фактори, взаємозв'язки та причинно-наслідкові зв'язки.

4. Використовуючи карту, розробіть прогноз розвитку політичного процесу на коротко- та середньострокову перспективу.

5. Підготуйте короткий аналітичний звіт із рекомендаціями для політичних суб'єктів щодо оптимальних дій.

Методичні рекомендації

- Зосередьтеся на практичному застосуванні кожного методу; розуміння теорії без практики недостатнє.
- При аналізі методів експертних оцінок враховуйте їх суб'єктивність та необхідність верифікації іншими способами.
- У ситуаційному аналізі використовуйте системний підхід для визначення меж ситуації, ключових акторів та їх взаємозв'язків.
- Використовуйте сучасні приклади з української та світової політики для демонстрації застосування SWOT-аналізу, контент-аналізу, методів сценаріїв та когнітивного картування.
- Пам'ятайте про важливість інформаційних аспектів: коректний збір і обробка даних критично впливає на достовірність результатів.

Рекомендована література

Основна

Кобець Ю. Використання матриці swot в аналізі політичних систем. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*, 2022. Вип 1 (59), С. 37-41.

Коцан Н. Н., Коцан Р.І. *Методологія досліджень міжнародних відносин: теорія та практика: Навчальний посібник*. Луцьк: «Вежа-Друк», 2022. 120 с.

Постригань Г., Олещук П. *Практична політологія: Курс лекцій*. Київ: КНУ, 2021. 152 с.

Петренко І. І. *Методи політичних досліджень: навч. посібник*. Київ: Норма права, 2023. 220 с.

Шабанов М. Системний підхід у прикладній політології: фундаментальні принципи, специфіка застосування та практичні аспекти. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2025. Вип 60, с. 477-483

Atkeson, L. R., Alvarez, R. M. Introduction to Political Analysis Mini-Symposium on Advances in Survey Methodology. *Political Analysis*, №22(3), 2014. pp..281-284.

Додаткова

Веймер Д. Л. Аналіз політики: концепції, практика / Д. Л. Веймер, Е. Р.

Вайнінг ; пер. з англ. І. Дзюби, А. Олійника ; наук. ред. О. Кілієвич. К. : Основи, 1998. 654 с.

Вонсович С. Теорія інституціоналізму: рефлексії ретроспективного дискурсу.

Грані. 2021. Вип. 24. № 9. С. 55-64.

Грабовецький Б.Є Методи експертних оцінок: теорія, методологія, напрямки використання : монографія. Вінниця : «ВНТУ», 2010. 171 с.

Лебідь О.Ю. Деякі аспекти застосування когнітивного моделювання в державному управлінні. *Державне управління: удосконалення та розвиток* № 11, 2015. С. 2-8

Степко О.М.Методи аналізу при проведенні комунікативних кампаній *Науковий вісник. Економіка, право, політологія, ткризм*.2010 Т1№1.С.169-174.

Форми контролю і методи оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю.

Основні методи контролю, відповідно до критеріїв оцінювання знань здобувачів освіти та ефективності засвоєння ними курсу, ґрунтуються на таких формах участі здобувачів вищої освіти у освітньому процесі, які підлягають поточному контролю (виступ з основного питання на занятті, аналітична робота,), модульна контрольна, самостійна робота.

Форма підсумкового контролю: екзамен

(Критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль	Модульна контрольна робота	Самостійна робота	Екзамен	Підсумкова оцінка
25 балів	25 балів	10 балів	40 балів	100 балів

Критерії оцінювання практичних занять

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою: забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів.

Оцінювання на практичних заняттях відбувається за 12-ти бальною системою відповідно до критеріїв, визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка». Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівний 12 балів.

Відповіді здобувачів вищої освіти на практичних заняттях оцінюються за 12-бальною системою та наступними критеріями:

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними. Відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні». Здобувач вищої освіти порушує принципи академічної доброчесності.
	2	Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні»; може самостійно знайти у підручнику відповідь. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок, виявляє окремі властивості, робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру. За допомогою викладача робить прості дії за готовим алгоритмом. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, провести за зразком розрахунки, орієнтується у поняттях, визначеннях, Однак, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	5	Здобувач вищої освіти знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак, з окремими помилками). Він вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні. Здобувач, переважно, дотримується принципів академічної доброчесності.
	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення

		навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки. Відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою, самостійно відтворює більшу частину матеріалу, вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами. Здобувач, переважно, дотримується принципів академічної доброчесності.
Достатній (алгорит- мічно дієвий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях. За допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити, самостійно користуватися додатковими джерелами, правильно використовувати термінологію, скласти таблиці, схеми. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	8	Знання здобувача вищої освіти досить повні: він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак, з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом: застосовує знання у змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації, чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи, формулює закони, може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання, має сформовані типові навички. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
Високий	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і

(творчо-професійний)		міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях: може визначати тенденції та суперечності різних процесів, робить аргументовані висновки, практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси. Самостійно визначає мету власної діяльності, розв'язує творчі завдання, може сприймати іншу позицію як альтернативну, знає суміжні дисципліни, використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	11	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях: вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо). Він спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію, самостійно вивчити матеріал, визначити програму своєї пізнавальної діяльності, оцінювати різноманітні явища, процеси, займати активну життєву позицію. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності. Він використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки, розв'язує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ, уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, займається науково-дослідною роботою, логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі, розвиває свої здібності й нахили, використовує різноманітні джерела інформації, моделює ситуації в нестандартних умовах. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

Відвідування занять. Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають лекційні та практичні заняття курсу. Здобувачі вищої освіти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку вони зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

«Положення про організацію освітнього процесу в КПНУ імені Івана Огієнка».

URL:<https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Після вивчення освітнього компоненту здобувачі пишуть модульну контрольну роботу. Вона виконується у письмовій формі. До її написання допускаються усі здобувачі. Позитивну оцінку за МКР (модульної контрольної роботи) не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання модульних контрольних робіт отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для виконання або не виконали завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Модульна контрольна робота проводиться у формі письмової відповіді (тестів) на запропоновані запитання. Максимальна кількість балів за МКР – 25балів. Для зарахування модульної контрольної роботи мінімальна кількість набраних балів повинна становити не менше 14, у іншому випадку МКР потрібно виконати повторно.

Оцінювання модульної контрольної роботи

Шкала ECTS	Бали	Критерії оцінювання
-------------------	-------------	----------------------------

«відмінно»	25-22 бали	Здобувач вищої освіти у відповідях на варіант МКР демонструє глибокі знання з освітнього компоненту, повною мірою володіє матеріалом, що дозволяє виявляти розуміння змісту предмету, його основних положень, категоріального апарату, тощо, може обґрунтовувати свої судження, аргументуючи правильну відповідь, логічно та послідовно формулює текст відповідей на поставлені завдання.
«добре»	21-18 балів	Результати відповідей здобувача вищої освіти на варіант МКР відповідають тим самим вимогам, що й для оцінки «відмінно», але при цьому здобувач допускає певні неточності та незначні помилки. Здобувач володіє матеріалом, правильно відповідаючи на поставлені завдання, логічно формулює відповіді, намагаючись аргументувати їх.
«задовільно»	17-14 балів	Відповіді здобувача вищої освіти на варіант МКР дозволяють виявити знання і розуміння основних положень предмета, певне володіння категоріальним апаратом, проте характеризуються фрагментарністю, відсутністю повноти та аргументованості. Здобувач допускає помилки при відповідях на питання МКР, не вміє достатньо обґрунтувати свої судження.
«незадовільно»	13 і менше	Відповіді здобувача вищої освіти на варіант МКР не виявили знань та розуміння основних положень предмета, що спричинило значну кількість помилок або, взагалі, повну/часткову відсутність відповідей. Здобувач не вміє логічно побудувати відповідь, обґрунтовувати свої судження, плутається у розумінні категоріального апарату тощо.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Робота оцінюється в 10-8 балів, якщо: автором чітко поставлена проблема і представлена власна точка зору стосовно її вирішення; проблема розкрита на високому теоретичному рівні, простежені системні зв'язки предмету дослідження, подані обґрунтування заявлених характеристик з коректним використанням фахових термінів, що мають відношення до завдання; надана аргументація власної думки з опорою на соціально-політичний аспект в контексті проблематики; робота розгорнуто розкриває заявлену тему.

Робота оцінюється в 6-8 балів, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) стосовно вирішення проблеми; тема розкрита з конкретним використанням спеціальних понять у контексті відповіді (теоретичні зв'язки та обґрунтування явно не простежуються); надана аргументація власної думки з опорою на факти розвитку соціально-політичних уявлень з проблематики; заявлена тема розкрита не в повній мірі, зокрема не проаналізовані деякі суттєві характеристики предмету аналізу.

Робота оцінюється в 4-6 балів, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) при розкритті проблеми; проблема розкрита при формальному використанні фахових термінів; дана аргументація своєї думки з опорою на факти розвитку соціально-політичних уявлень з проблематики без теоретичного обґрунтування; заявлена тема розкрита не до кінця, а саме: розкриті лише деякі суттєві характеристики предмету дослідження.

Робота оцінюється в 2-4 бали, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) при розкритті проблеми; проблема розкрита на буденному(а не теоретичному) рівні; аргументація власної думки слабо пов'язана з розкриттям проблеми; опущений аналіз суттєвих характеристик явища, тобто розкриті лише несуттєві характеристики предмету дослідження.

Робота оцінюється в 0 балів, якщо: робота є плагіатом, тобто коли автор скористається нечесним шляхом представлення чужих думок власними.

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи здобувачів вищої освіти будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

URL: <https://integrity.kpnu.edu.ua/>

Неформальна освіта. Визнання КПНУ імені Івана. Оцінка результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти

регламентовано у документі «Порядок визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (нова редакція)».

URL:[https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-](https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view)

[K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view](https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view)

У випадку, якщо здобувач вищої освіти отримав знання у неформальній та інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно «Порядку визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної/інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка», зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю).

У неформальній освіті:

- закінчення професійних курсів, семінарів або тренінгів, тематика яких відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю);
- підготовка конкурсної наукової роботи;
- призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт;
- призове місце на Всеукраїнській студентській олімпіаді;

У інформальній освіті:

- наявність наукової публікації.

Екзамен (40 балів)

Якщо здобувач вищої освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3 отримані на навчальних заняттях; не виконав або виконав МКР, завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Здобувачі вищої освіти, які не мають академічної заборгованості за результатами поточного контролю допускаються до екзамену.

Здобувачі вищої освіти, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком навчального процесу.

Здобувачі вищої освіти, які мають академічну заборгованість за результатами підсумкового контролю у формі екзамену, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком ліквідації академічної заборгованості.

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)» (https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view). Білет іспиту складається з трьох питань.

Питання екзаменаційного білета оцінюються відповідно до таких критеріїв:

високий рівень 40-36 б.	Здобувач виявляє глибокі фундаментальні знання теорії, повно викладає вивчений матеріал, виявляє розуміння предмета висловлювання, формулює своє бачення проблеми, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтовувати свої судження, наводити необхідні приклади, викладає матеріал логічно, послідовно. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
достатній рівень 35-30 б.	Якщо відповідь здобувача відповідає тим самим вимогам, що і для високого рівня, але він допускає 1-2 помилки, які сам виправляє і 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу. Здобувач уміє наводити власні приклади на підтвердження нових думок. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
середній рівень 29-24 б.	Якщо здобувач виявляє знання і розуміння основних положень дисципліни, але викладає матеріал неповно і допускає неточності у визначенні понять; не вміє досить глибоко і доказово обґрунтовувати свої судження і

	наводити приклади; викладає матеріал непослідовно Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
початковий рівень менше як 23 б.	Якщо здобувач виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє методичним апаратом, допускає помилки у формулюванні понять, які спотворюють їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал. Здобувач неспроможний виконати стандартні завдання навіть після спрямувальних питань викладача. Під час підготовки до відповіді (або в процесі відповіді) наявні ознаки академічної недоброчесності.

Рейтингова оцінка з кредитного модуля

Рейтингова оцінка з кредитного модуля – сумарна підсумкова оцінка за багатобальною шкалою рівня засвоєння здобувачем вищої освіти певного кредитного модуля (навчальної дисципліни) упродовж його вивчення.

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою
90-100 і більше	A (відмінно)	відмінно
82-89	B (дуже добре)	добре
75-81	C (добре)	
67-74	D (задовільно)	задовільно
60-66	E (достатньо)	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)	

**Умови визначення успішного засвоєння освітнього компоненту
«Практична політологія»:**

- кредити присвоюються здобувачам вищої освіти після завершення навчальної дисципліни та успішного оцінювання досягнутих ними результатів навчання;

- критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти оцінювання результатів навчання є досягнення ним мінімального порогового рівня оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітнього компоненту та мінімального межового рівня оцінки за освітнім компонентом загалом, яких складає 60 % від максимально можливої кількості балів, визначеної відповідними нормативними документами Університету;

- здобувач вищої освіти вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю, якщо він не відпрацював пропущені навчальні заняття, не пересклав оцінки 0, 1, 2, 3 отримані на навчальних заняттях, не виконав або виконав модульну контрольну роботу, завдання самостійної та індивідуальної робіт з оцінкою, що становить менше 60 % від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт;

- здобувач вищої освіти, який має академічну заборгованість з освітнього компоненту за результатами поточного контролю, не допускається до екзамену. Рішення про недопущення за поданням викладача приймає декан факультету, його оприлюднюють до початку екзамену. У відомості обліку успішності роблять запис «не допущено»;

- здобувач вищої освіти допускається до складання екзамену після ліквідації академічної заборгованості за результатами поточного контролю;

- здобувач вищої освіти підготувався до екзамену з освітнього компонента, якщо його рейтингова оцінка за результатами екзамену є більшою або рівною 24 балам (60 % від максимально можливої для даної форми контролю кількості балів). Рейтингову оцінку такого здобувача вищої освіти з освітнього компонента визначають як суму рейтингової оцінки за

результатами поточної успішності та рейтингової оцінки за результатами екзамену;

- якщо допущений до екзамену здобувач вищої освіти не підготувався (його рейтингова оцінка за результатами екзамену є меншою 24 балів), то бали за екзамен до рейтингової оцінки поточної успішності не додаються, виставляють підсумкову оцінку з освітнього компоненту FX за шкалою ЄКТС та «незадовільно» за національною шкалою;

- здобувачам вищої освіти, які за результатами підсумкового контролю у формі екзамену отримали незадовільну оцінку, дозволяють ліквідувати академічну заборгованість після належної підготовки;

- ліквідацію академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяють до початку наступного семестру в час, визначений графіком ліквідації академічної заборгованості, та допускають не більше двох разів: перший раз – викладачеві, другий – комісії яку створюють за розпорядженням декана факультету;

- відповідь здобувача вищої освіти, який ліквідує академічну заборгованість на засіданні комісії, оцінюють за 100-бальною шкалою без урахування рейтингової оцінки поточної успішності;

- за неуспішного проходження оцінювання результатів навчання за освітнім компонентом кредити здобувачі вищої освіти не присвоюють;

- якщо здобувач вищої освіти, допущений до семестрового контролю не з'явився на семестровий екзамен, у відомості обліку успішності викладач записує «не з'явився». Про незалежні від здобувача вищої освіти причини (у тому числі непрацездатність у зв'язку із хворобою), які підтверджують неможливість його присутності на екзамені, він має негайно повідомити декана факультету.

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному

університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)» URL :
https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Вивчення курсу не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, однак можливе використання технічних засобів для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор). Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE. Можливе використання застосунків для проведення відеоконференцій.

Тестові завдання для контролю

1. Що є головним завданням практичної політології?
 - А) розробка абстрактних теорій політичного розвитку
 - Б) вироблення прикладних інструментів для вирішення реальних політичних завдань
 - В) вивчення винятково історичних політичних процесів
 - Г) аналіз філософських основ державності

2. Чим відрізняється теоретичний рівень від практичного?
 - А) теоретичний рівень орієнтований на безпосереднє прийняття рішень
 - Б) практичний рівень не використовує наукових методів
 - В) теоретичний рівень пояснює явища абстрактно, практичний - розробляє конкретні рекомендації
 - Г) між ними немає жодної різниці

3. Яка ознака є визначальною для управлінської технології в державному управлінні?
 - А) стихійність і ситуативність застосування
 - Б) послідовна сукупність методів і процедур для вирішення управлінських завдань
 - В) орієнтація виключно на зовнішню політику
 - Г) відсутність нормативного регулювання

4. Публічна адміністрація - це:
 - А) сукупність приватних підприємств, що обслуговують державу
 - Б) система органів і посадових осіб, уповноважених здійснювати виконавчо-розпорядчу діяльність від імені держави
 - В) міжнародні організації, що координують державну політику
 - Г) недержавні об'єднання громадянського суспільства

5. Що розуміють під «порядком денним» у полісу-процесі?
- А) розклад роботи парламенту на тиждень
 - Б) перелік питань, які визнаються владою актуальними та підлягають офіційному вирішенню
 - В) програму діяльності опозиційних партій
 - Г) план міжнародних переговорів уряду
6. Групи інтересів відрізняються від політичних партій тим, що вони:
- А) беруть безпосередню участь у виборах
 - Б) прагнуть здобути державну владу
 - В) впливають на владу, не претендуючи на її здобуття
 - Г) діють виключно на місцевому рівні
7. Абсентеїзм у політиці - це:
- А) активна участь громадян у виборах
 - Б) свідоме ухилення від участі у виборах та політичному житті
 - В) форма збройного спротиву владі
 - Г) участь у міжнародних політичних організаціях
8. Що є основою харизматичного лідерства у політиці?
- А) виключно посадові повноваження та адміністративний ресурс
 - Б) виняткова особиста привабливість, що викликає довіру і ентузіазм послідовників
 - В) багатство і економічний вплив лідера
 - Г) підтримка міжнародних організацій
9. Масова свідомість у контексті практичної політології - це:
- А) офіційна ідеологія держави
 - Б) наукові переконання академічної спільноти

В) сукупність уявлень і переконань широких верств населення під впливом суспільно-політичних подій

Г) система правових норм, що регулюють поведінку громадян

10. Позиціонування у політичному маркетингу передбачає:

А) розподіл фінансових ресурсів між кандидатами

Б) формування чіткого образу актора шляхом визначення його унікальних переваг на тлі конкурентів

В) організацію виборчих дільниць

Г) підрахунок голосів виборців

11. Цільова аудиторія у виборчій кампанії - це:

А) усі громадяни країни без винятку

Б) лише журналісти та медіа-експерти

В) сегмент виборців, на який орієнтована кампанія з урахуванням їхніх характеристик і потреб

Г) члени виборчої комісії

12. Коаліційний лобізм відрізняється від індивідуального тим, що:

А) він є незаконним у більшості країн

Б) кілька груп інтересів об'єднуються для спільного просування позиції, збільшуючи ресурси та вплив

В) він здійснюється виключно через ЗМІ

Г) його застосовують лише транснаціональні корпорації

13. Фреймінг у політичній комунікації - це:

А) технічне оформлення веб-сторінок партій

Б) технологія подачі інформації, що формує певну інтерпретаційну рамку сприйняття подій

В) процедура реєстрації кандидатів на виборах

- Г) метод підрахунку електоральної статистики
14. Меседж у виборчій кампанії - це:
- А) офіційний документ виборчої комісії
 - Б) технічний засіб зв'язку між штабами
 - В) ключове повідомлення кампанії, яке кандидат транслює цільовій аудиторії
 - Г) звіт про фінансування кампанії
15. Яка риса є ключовою для популізму як політичної стратегії?
- А) апеляція до «волі народу» проти «корумпованих еліт» із пропозицією спрощених рішень
 - Б) орієнтація на вузькі корпоративні інтереси
 - В) відмова від публічних виступів і медіа-комунікацій
 - Г) підтримка виключно ліберальних цінностей
16. Інформаційна війна у сучасній політиці - це:
- А) збройний конфлікт за контроль над ЗМІ
 - Б) цілеспрямований вплив на інформаційне середовище противника задля дестабілізації його суспільства та системи управління
 - В) технічне обслуговування державних інформаційних систем
 - Г) міжнародне співробітництво у сфері цифрових технологій
17. Медіатизація політики означає:
- А) злиття медіа-компаній з державними структурами
 - Б) зростаючу залежність політичних акторів від логіки ЗМІ, де медіапростір стає ключовим середовищем публічної політики
 - В) заборону незалежних засобів масової інформації
 - Г) перенесення виборчого процесу в онлайн-формат

18. Іміджмейкінг у політиці - це:

- А) стихійне формування репутації політика під впливом подій
- Б) професійна діяльність із розробки стратегії формування бажаного публічного образу політика або партії
- В) виготовлення офіційної символіки держави
- Г) аналіз виборчого законодавства

19. Бренд політика відрізняється від його іміджу тим, що:

- А) бренд є стихійним, а імідж цілеспрямованим
- Б) бренд - це стійка система ідентифікаційних характеристик і цінностей, що відрізняє актора від конкурентів у довгостроковій перспективі
- В) бренд стосується лише зовнішнього вигляду
- Г) між ними немає різниці

20. Негативна політична реклама спрямована передусім на:

- А) популяризацію власної програми кандидата
- Б) дискредитацію опонента через акцентування на його слабких сторонах або помилках
- В) залучення міжнародних спостерігачів до виборів
- Г) інформування виборців про дату голосування

21. «М'яка сила» (Soft power) як технологія впливу передбачає:

- А) військовий тиск на сусідні держави
- Б) економічні санкції проти опонентів
- В) вплив через привабливість цінностей, культури та зовнішньої політики, а не через примус
- Г) пряме фінансування іноземних партій

22. Аналітична записка як жанр прикладної політології призначена для:

- А) широкого публічного обговорення в медіа

- Б) академічного рецензування у наукових журналах
- В) надання стислого аналізу проблеми та конкретних рекомендацій особі, яка приймає рішення
- Г) архівного зберігання статистичних даних

23. Медіація як метод врегулювання конфліктів передбачає:

- А) примусове рішення суду або арбітражу
- Б) добровільну процедуру за участю нейтрального посередника, який сприяє досягненню угоди між сторонами
- В) військове втручання третьої сторони
- Г) одностороннє рішення однієї зі сторін

24. Деескалація конфлікту означає:

- А) повне припинення дипломатичних відносин
- Б) перехід конфлікту у збройну фазу
- В) поетапне зниження напруженості шляхом переговорів, компромісів і заходів довіри
- Г) виключення однієї зі сторін із переговорного процесу

25. Сценарний аналіз у практичній політології використовується для:

- А) опису минулих подій у хронологічному порядку
- Б) розробки кількох варіантів розвитку подій з описом умов та ймовірних наслідків кожного
- В) аналізу архівних документів
- Г) складання партійних статутів

Глосарій

- Абсентеїзм** - свідоме ухилення громадян від участі у виборах та інших формах політичного життя як форма пасивного протесту або байдужості.
- Аналітична записка** - документ прикладного характеру, що містить стислий аналіз проблеми, оцінку альтернатив і конкретні рекомендації для особи, яка приймає рішення.
- Антиелітизм** - ідеологічний елемент популізму, що протиставляє «простий народ» і «корумповану владну верхівку» з метою мобілізації електорату.
- Бренд політика** - стійка система ідентифікаційних характеристик і цінностей, пов'язаних із конкретним кандидатом чи партією, що відрізняє їх від конкурентів.
- Групи інтересів** - організовані об'єднання громадян або юридичних осіб, які прагнуть впливати на державну політику з метою захисту та просування власних інтересів.
- Деескалація** - поетапне зниження напруженості конфлікту шляхом переговорів, компромісів і заходів довіри з метою запобігання його переходу у відкрите протистояння.
- Демагогія** - маніпулятивні прийоми впливу на маси за допомогою неправдивих обіцянок, емоційних гасел і апелювання до забобонів для здобуття підтримки.
- Державне управління** - організована виконавчо-розпорядча діяльність органів держави, спрямована на реалізацію публічної політики та забезпечення суспільного порядку.
- Електоральна активність** - рівень залученості виборців до голосування та інших форм участі у виборчому процесі, що відображає ступінь легітимності влади.
- Іміджмейкінг** - професійна діяльність із розробки та реалізації стратегії формування бажаного публічного образу політика або партії на основі аналізу цільових аудиторій.
- Інформаційна безпека** - стан захищеності інформаційного простору держави від загроз, що можуть завдати шкоди національним інтересам, суспільній стабільності та суверенітету.
- Інформаційна війна** - цілеспрямоване застосування засобів і методів впливу на інформаційне середовище супротивника задля дестабілізації його суспільства та управлінської системи.

- Кібербезпека** - комплекс заходів із захисту цифрової інфраструктури, баз даних і комунікаційних систем від несанкціонованого доступу та деструктивного впливу.
- Коаліційний лобізм** - об'єднання кількох груп інтересів для спільного просування спільної позиції в органах влади з метою збільшення впливу та ресурсів.
- Контент-аналіз** - формалізований метод дослідження текстів і медіаматеріалів шляхом систематичного підрахунку й класифікації значущих одиниць змісту.
- Лобізм** - діяльність організованих груп інтересів, спрямована на вплив на законодавчі та виконавчі органи влади з метою просування вигідних рішень.
- Лобістська стратегія** - сукупність заходів і технік, що їх використовують лобісти для встановлення контактів із особами, які приймають рішення, та досягнення потрібних результатів.
- Масова свідомість** - сукупність уявлень, оцінок, переконань і стереотипів, що формуються у широких верствах населення під впливом суспільно-політичних подій.
- Медіатизація політики** - процес зростання залежності політичних акторів від логіки ЗМІ, унаслідок чого медіа стають ключовим простором публічної політики.
- Медіація** - добровільна процедура врегулювання конфлікту за участю нейтрального посередника, який сприяє досягненню взаємоприйнятної угоди між сторонами.
- Меседж** - ключове повідомлення, що транслює політичний актор цільовій аудиторії; концентрована ідея кампанії або програми, яку мають запам'ятати виборці.
- Негативна реклама** - вид політичної реклами, спрямований на дискредитацію опонента шляхом акцентування на його слабких сторонах або помилкових рішеннях.
- Позиціонування** - формування чіткого образу політичного актора в масовій свідомості шляхом визначення його унікальних переваг на тлі конкурентів.
- Політична комунікація** - процес передачі та обміну політично значущою інформацією між суб'єктами влади, ЗМІ та громадськістю з метою формування й координації поведінки.
- Політична психологія** - міждисциплінарна галузь, що вивчає психологічні механізми поведінки політичних акторів, масову свідомість та емоційні чинники прийняття рішень.

- Політична реклама** - платне розповсюдження повідомлень від імені виборчого суб'єкта з метою формування громадської думки та спонукання виборців до підтримки.
- Політична система** - сукупність взаємопов'язаних інститутів, норм і процесів, що забезпечують формування та здійснення публічної влади в суспільстві.
- Політична участь** - добровільна або вимушена діяльність громадян, спрямована на вплив на прийняття політичних рішень, вибори та реалізацію влади.
- Політичний аналіз** - систематичне дослідження фактів і тенденцій суспільно-політичного розвитку з метою прогнозування подій і вироблення обґрунтованих рекомендацій.
- Політичний імідж** - цілеспрямовано сформований образ політичного актора в масовій свідомості, що включає реальні та символічні характеристики, оцінювані виборцями.
- Політичний конфлікт** - зіткнення протилежних інтересів, цінностей або позицій між суб'єктами політики щодо здобуття, утримання або розподілу влади та ресурсів.
- Політичний маркетинг** - комплекс стратегій і технологій, що застосовуються для просування політичних кандидатів, партій і програм на електоральному ринку.
- Популізм** - політичний стиль і стратегія, що апелює до «волі народу» проти «корумпованих еліт», використовуючи спрощені рішення складних проблем.
- Порівняльний метод** - систематичне зіставлення двох чи більше політичних об'єктів (систем, режимів, процесів) з метою виявлення спільних закономірностей і відмінностей.
- Порядок денний** - перелік питань і проблем, які визнаються владними інститутами актуальними та підлягають офіційному розгляду й вирішенню.
- Практична політологія** - прикладна галузь політичної науки, що досліджує механізми реального функціонування політики та розробляє інструменти для вирішення практичних політичних завдань.
- Прикладний аналіз** - метод дослідження реальних політичних ситуацій з метою вироблення практичних рекомендацій для суб'єктів політики.
- Пропаганда** - цілеспрямоване поширення ідей, цінностей та інтерпретацій подій для формування необхідного ставлення до влади чи опонентів у великих соціальних групах.

- Публічна адміністрація** - система органів та посадових осіб, уповноважених здійснювати від імені держави виконавчо-розпорядчу діяльність у різних сферах суспільного життя.
- Рекламний спот** - короткий аудіо- або відеоматеріал, що містить агітаційне повідомлення на підтримку кандидата чи партії і розміщується на теле-, радіо- або онлайн-платформах.
- Сценарний аналіз** - метод стратегічного прогнозування, що розробляє кілька варіантів розвитку подій з описом умов та імовірних наслідків кожного сценарію.
- Теоретичний рівень** - сукупність наукових концепцій, гіпотез і закономірностей, що пояснюють явища політичного життя без безпосереднього виходу на конкретні управлінські рішення.
- Технологія впливу** - систематизовані методи та інструменти цілеспрямованого впливу на масову свідомість, поведінку і настрої громадян у процесі політичної боротьби.
- Управлінська технологія** - сукупність методів, засобів і процедур, що забезпечують послідовне вирішення управлінських завдань у процесі здійснення державної політики.
- Фреймінг** - технологія подачі інформації, яка формує певну інтерпретаційну рамку сприйняття подій і впливає на оцінки аудиторії.
- Харизма лідера** - виняткова особиста привабливість і здатність лідера викликати безумовну довіру та ентузіазм у послідовників, зумовлена особистісними якостями.
- Цільова аудиторія** - сегмент виборців або громадян, на які орієнтована політична кампанія з урахуванням їхніх соціально-демографічних та ціннісних характеристик.
- Policy-процес** - циклічна послідовність стадій від визначення проблеми до оцінки результатів державної політики за участю різних акторів і стейкхолдерів.
- Soft power** - «м'яка сила», тобто здатність держави або актора впливати на поведінку інших через привабливість своїх цінностей, культури й зовнішньої політики, а не примус.
- SWOT-аналіз** - метод стратегічного аналізу, що оцінює сильні та слабкі сторони суб'єкта, а також зовнішні можливості й загрози для формування стратегії дій.